Ks. Henryk Szmulewicz
WTST – Tarnów

POSŁUSZEŃSTWO JAKO ODPOWIEDŹ NA DAR CHARYZMATU W KOŚCIELE

W artykule poświęconym zagadnieniu obecności charyzmatów w życiu chrześcijańskim w perspektywie zobowiązania charyzmatyka do posłuszeństwa Bogu i Kościołowi[1], zostały poddane analizie najważniejsze – naszym zdaniem – elementy nauczania Kościoła (ze szczególnym uwzględnieniem nauczania Jana Pawła II i Konferencji Episkopatu Polski) na temat charyzmatów jako rzeczywistości nierozerwalnie związanych z posłuszeństwem. Nasza refleksja dotyczyła głównie więzi charyzmatu i posłuszeństwa w odniesieniu do teologicznej koncepcji Kościoła, duszpasterskiej jego działalności oraz osobistego życia wierzących jako drogi do świętości.

Rozważania zawarte w niniejszym studium są kontynuacją, a zarazem swego rodzaju dopełnieniem wspomnianych analiz. Na początku „oddamy głos" tym poglądom, które we współczesnej refleksji teologicznej nie tylko poddają w wątpliwość, ale zdają się w ogóle negować sens powiązania charyzmatu i posłuszeństwem w ramach zbawczej misji Kościoła. Następnie zatrzymamy się przy pytaniu, dlaczego w odpowiedzi na dar charyzmatu posłuszeństwo wobec Kościoła należy traktować jako posłuszeństwo wobec Boga, biorąc pod uwagę określone cechy, jakimi powinno się to posłuszeństwo charakteryzować. Najwięcej zaś miejsca poświęcimy wybranym przykładom ścisłej więzi charyzmatu i posłuszeństwa w Kościele, m.in. w kontekście charyzmatu nieomylności, sakramentu święceń, życia zakonnego oraz osób świeckich. Na zakończenie zwrócimy uwagę na przykłady życia świętych i błogosławionych, którzy w swoim życiu urzeczywistnili otrzymany od Boga charyzmat w duchu doskonałego posłuszeństwa Bogu i Kościołowi.

Podobnie jak w poprzednim artykule, także i obecnie całość podjętych analiz dokonywać się będzie w duchu tzw. dialogu charyzmatu i posłuszeństwa. Oznacza to, że w przedstawionych rozważaniach ani nie przeciwstawiamy sobie tych dwóch rzeczywistości (aż do ich ostatecznego rozdzielenia), ani też nie zmierzamy do ich utożsamienia (co również prowadziłoby ostatecznie do swego rodzaju wyeliminowania między nim jakichkolwiek realnych powiązań). Nawet

[1] Por. H. S z m u l e w i c z, *W poszukiwaniu istoty charyzmatu i posłuszeństwa w Kościele*, TST XXIV/2 (2005) s. 75-95.

pobieżna refleksja nad współczesnymi kontrowersjami odnoszącymi się do kwestii wzajemnych powiązań charyzmatu i posłuszeństwa świadczy, że tak rozumiana „droga dialogu" jest teologicznie właściwa i uzasadniona.

I. WSPÓŁCZESNA NEGACJA POWIĄZANIA CHARYZMATU Z POSŁUSZEŃSTWEM

Wielu autorów opisując, na czym polega związek charyzmatu i posłuszeństwa, polemizuje jednocześnie z poglądami, które negują lub niewłaściwie interpretują istnienie i sens tego związku. Oto niektóre z błędnych poglądów na temat charyzmatu i posłuszeństwa w Kościele, wobec których krytycznie odnoszą się teologowie w swoich publikacjach.

a. W kontekście poszukiwań eklezjologicznych

– Charyzmatom należy przypisać zasadniczą funkcję w Kościele, a tym samym zasadę posłuszeństwa związać wyłącznie z charyzmatami, a nie z władzą hierarchiczną.[2]

– Kościół jest nade wszystko rzeczywistością charyzmatyczną, dlatego posłuszeństwo hierarchiczne nie jest istotne.[3]

– Należy przyjąć wyższość charyzmatu nad urzędem, gdyż w pierwotnym Kościele głoszący Ewangelię nie byli urzędnikami wybranymi przez wspólnoty, ale misjonarzami posłusznymi jedynie wezwaniu Ducha.[4]

– Powiązanie posłuszeństwa z charyzmatem opiera się na błędnej koncepcji Kościoła, w świetle której wewnętrzne przekonanie, konkretną formę życia i osobiste zbawienie uważa się za nieistotne dla członkostwa Kościoła.[5]

– Przyjęcie „wzorców" z państwa rzymskiego do budowania struktury Kościoła spowodowało, że posłuszeństwo ludziom (hierarchii) okazuje się ważniejsze, od posłuszeństwa Duchowi Świętemu.[6]

– W Kościele zachodzi sprzeczność pomiędzy urzędem a charyzmatem, a wynika to z faktu nierówności co do bóstwa Ducha Świętego względem Syna Bożego, któremu Duch Święty był całkowicie posłuszny.[7]

– Wiązanie charyzmatu z posłuszeństwem prowadzi do zatracenia równowagi, pomiędzy uczniami Chrystusa, którzy wobec Niego są braćmi i siostrami.[8]

---

[2] Por. K. O s u c h, *Katolicki Ruch Charyzmatyczny. Twórczy entuzjazm czy zarzewie konfliktu?*, Znak 7-8 (1977) s. 841.

[3] Por. D.L. S c h i n d l e r, *Instytucja i charyzmat*, Post Scriptum 6 (1998) s. 42.

[4] Por. H. d e B o u r d e l l è s, *Władza charyzmatyczna a władza instytucjonalna*, Kolekcja Communio 3 (1988) s. 354.

[5] Por. P. N e u n e r, *Eklezjologia Podręcznik teologii dogmatycznej. Traktat VII: – nauka o Kościele*, w: *Mariologia, eklezjologia*, F. C o u r t h, P. N e u n e r (red.), Kraków 1999, s. 241.

[6] Por. H. d e B o u r d e l l è s, *Władza charyzmatyczna...*, dz. cyt., s. 357.

[7] Por. Cz.S. B a r t n i k, *Dogmatyka katolicka*, t. 1, Lublin 1999, s. 824.

[8] Por. A. S i c a r i, *Dlaczego biskupi mają być posłuszni Duchowi Świętemu?* Kolekcja Communio 3 (1988) s. 149.

– Wprowadzenie przez Kościół zasady „podporządkowania w posłuszeństwie" nie rozwiązuje, lecz pogłębia napięcie pomiędzy chrystologicznym a pneumatologicznym wymiarem tajemnicy Kościoła.[9]

– Współczesne instytucje kościelne nie sprzyjają temu, aby człowiek mógł realizować charyzmat w duchu prawdziwego posłuszeństwa.[10]

– Liczne dowody z historii, że Urząd Nauczycielski popełnia pomyłki uzasadnia tezę, iż ruchy charyzmatyczne nie muszą zachowywać posłuszeństwa Kościołowi.[11]

– Nie należy potępiać kapłanów i świeckich, którzy pełni odwagi odmawiają „klasycznego" posłuszeństwa Kościołowi, walcząc o wolną drogę do osobistych charyzmatów.[12]

– Ponieważ nie do końca został określony charyzmat nieomylności, jaki przysługuje biskupowi, dlatego nie należy się wobec niego kierować zasadą posłuszeństwa w sprawach wiary.[13]

– Biorąc pod uwagę, że ostatecznym autorytetem moralnym jest sumienie, dlatego domaganie się posłuszeństwa papieżowi jest oparte na niewłaściwie rozumianej wierze w charyzmat Nauczycielskiego Urzędu Kościoła.[14]

– Są charyzmatami także te, które wprowadzają niepokój i nieposłuszeństwo wobec oficjalnej nauki Kościoła.[15]

– Zasada nierozerwalności posłuszeństwa od charyzmatu sprawia, że nie istnieje, a powinno istnieć, w Kościele przewodzenie charyzmatyczne jako niezależne od hierarchii.[16]

– Związek posłuszeństwa i charyzmatu ma uzasadnienie jedynie praktyczne, gdyż hierarchii potrzebny jest ten związek, aby mieć sposób kontrolowania życia moralnego wiernych.[17]

b. W kontekście różnorodności charyzmatów

– Posłuszeństwo Kościołowi jest szkodliwe w duszpasterstwie, gdyż niechętna wobec charyzmatów postawa wielu kapłanów powoduje, że

---

[9] Por. F. A r d u s s o, *Magisterium Kościoła. Posługa Słowa*, Kraków 2001, s. 51.

[10] Por. A. M e r d a s, *Będę ci grał na harfie*, W drodze 3 (1998) s. 53.

[11] Por. A. L a u n, *Współczesne zagadnienia teologii moralnej. Teologia moralna fundamentalna*, Kraków 2002, s. 87.

[12] Por. C.M. M a r t i n i, *„Gdy (...) Kefas przybył do Antiochii, otwarcie mu się sprzeciwiłem" (Ga 2,11). Oddanie i odwaga wobec Kościoła*, w:, *Czy można kochać Kościół? Oddanie i ewangeliczna odwaga w posłudze kapłańskiej*, C.M. M a r t i n i, E. A s c o l t i, L. B e t t a z z i (red.), Kraków 2004, s. 113.

[13] Por. R.E. R o g o w s k i, *Wyryte w sercach*, Znak 1 (1999) s. 46.

[14] Por. A. L a u n, *Współczesne...*, dz. cyt., s. 92.

[15] Por. J. S a l i j, *Praca nad wiarą*, Poznań 1999, s. 163.

[16] Por. M. R z e s z e w s k i, *Kryzys czy szansa kaznodziejstwa*, w: *Pod tchnieniem Ducha Świętego. Współczesna myśl teologiczna*, M. F i n k e (red.), Poznań – Warszawa – Lublin 1964, s. 550.

[17] Por. M.R. J u r a d o, *Rozpoznawanie duchowe. Teologia, historia, praktyka*, Kraków 2002, s. 106.

świeccy, w duchu posłuszeństwa pasterzom, rezygnują z posługiwania charyzmatami.[18]

– Wprowadzając zasadę współzależności charyzmatu i posłuszeństwa, Kościół ogranicza wolność poszukiwań teologicznych i duszpasterskich.[19]

– Kto z wiernych złożył ślub posłuszeństwa, np. na wierność charyzmatowi swego zakonu, ten w gruncie rzeczy zobowiązuje się do posłuszeństwa ślepego i absolutnego.[20]

– Można żyć charyzmatem zakonnym i kierować się posłuszeństwem bez uznanie konieczności osobistego życia z Chrystusem.[21]

– Na skutek posłuszeństwa zakonnego, do którego zobowiązuje zakonny charyzmat, następuje praktyczne „kanonizowanie" wszystkich decyzji przełożonych.[22]

– Posiadanie charyzmatu jest do pogodzenia z tzw. biernym posłuszeństwem, w którym nie ma pełnego, czyli osobowego zaangażowania człowieka.[23]

– Przyjcie zasady posłuszeństwa wynikającego z charyzmatu sprawia, że życie zakonne zostaje „zablokowane" przez system prawny.[24]

– Ślub posłuszeństwa w ramach zakonnego charyzmatu, którego skutkiem jest poddanie się przewodnictwu duchowemu, oznacza utratę prawa do podejmowania wolnych decyzji.[25]

– Nie jest prawdą, że bez posłuszeństwa Kościołowi, charyzmatyk źle sprawuje się charyzmat.[26]

– Ten, kto popełnia grzech, swym nieposłuszeństwem w niczym nie narusza posiadanego charyzmatu.[27]

– Nie istnieje ani teoretyczna, ani praktyczna możliwość powiązania w życiu chrześcijańskim charyzmatu i posłuszeństwa.[28]

---

[18] Por. W. N o w a c k i, *Dlaczego znikają charyzmaty?* Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym 5 (2004) s. 68.

[19] Por. J. M i k o ł a j e c, *Posługa teologów świeckich w Kościele w Polsce. Studium pastoralne,* Opole 2000, s. 267.

[20] Por. J. G o g o l a, *P o s ł u s z e ń s t w o z a k o n n e: t e o l o g i a i p r a k t y k a,* w: J. W. G o g o l a (red.), *F o r m a c j a z a k o n n a* (2), Kraków 1996, s. 80.

[21] Por. A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana,* t. 2, *Ślub posłuszeństwa,* Lublin 1994, s. 265.

[22] Por. J. G o g o l a, *Posłuszeństwo zakonne...,* dz. cyt., s. 15.

[23] Por. S. G r a b s k a, *Zaangażowanie – powołanie – charyzmaty,* W nurcie zagadnień posoborowych 1 (1967) s. 297.

[24] Por. E. M c D o n o u g h, *Rzeczywiste lub pozorne kontakty między obowiązkami życia konsekrowanego a współczesnym światem pracy,* w: *Służba i praca,* B.W. Z u b e r t (red.), Lublin 1996, s. 19.

[25] Por. R. H a j d u k, *Dochować wierności charyzmatowi życia konsekrowanego,* w: *W Trzecie Tysiąclecie. Komentarz pastoralny do dokumentów II Polskiego Synodu Plenarnego,* W. L e c h o w i c z (red.), Tarnów 2002, s. 150.

[26] Por. F. M a d r e, *Charyzmat jest dany, żeby służyć braciom,* Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym 5 (2004) s. 17.

[27] Por. A. S k o w r o n e k, *Charyzmatycy to my,* W drodze 8 (1982) s. 66.

[28] Por. L. B o u y e r, *Celebrowanie Eucharystii a modlitwa w Duchu,* Kolekcja Communio (Eucharystia), nr 1, Poznań – Warszawa 1986, s. 306.

– Przyczyną napięć pomiędzy charyzmatykami a hierarchią jest niewłaściwy sposób łączenia posłuszeństwa z charyzmatem w oficjalnej nauce Kościoła.[29]

– Współpraca grup charyzmatycznych z kapłanami nie jest konieczna, gdyż ich obecność wprowadza element ślepego posłuszeństwa.[30]

– Wszystkie charyzmaty, nawet gdyby nie były połączone z posłuszeństwem, przybliżają ludzi do zbawienia.[31]

– Wzywanie do kierowania się posłuszeństwem wobec charyzmatu kapłaństwa jest świadomym działaniem księży, którzy nie liczą z wiernymi, uważając siebie za kogoś lepszego od pozostałych ludzi.[32]

– Zależność autentyczności charyzmatu od przyjęcia postawy posłuszeństwa oznacza, że Kościół żąda dla siebie posłuszeństwa ślepego.[33]

– Pomimo oficjalnej przychylności Kościoła do charyzmatów, ich praktyczny rozwój jest zahamowany przez podkreślanie zasady posłuszeństwa.[34]

II. CHARYZMATY ŹRÓDŁEM POSŁUSZEŃSTWA WOBEC TRÓJCY ŚWIĘTEJ

Nauczanie Kościoła głosi niezmiennie, że wszystkie charyzmaty powinny być ściśle powiązane z posłuszeństwem wobec Boga w Trójcy Świętej Jedynego. Jedynie w tej perspektywie można mówić o zbawczym charakterze powiązania charyzmatu z posłuszeństwem. Bogu jako Przyczynie i Celu całej historii zbawienia należy się posłuszeństwo w odpowiedzi na udzielany przez Niego dar charyzmatu. Racją ku temu jest fakt, iż „postawa nieposłuszeństwa wobec Bożych nakazów, zw. grzechem pierworodnym pierwszej pary ludzi (Adam, Ewa), nie wywołała ze strony Boga odwetu, ale mimo mającego się kończyć śmiercią doczesnego życia człowieka, zapowiedź jego odkupienia przez Mesjasza" [35]

1. Posłuszeństwo Bogu Ojcu

Dzięki posłuszeństwu Bogu Ojcu, posiadający charyzmaty zmierzają „ku coraz głębszemu poznaniu i uczestnictwu w tajemnicy Boga, objawionej i przekazanej nam w Chrystusie" [36] Posłuszeństwo wezwaniu Bożemu, skierowanemu do ludzkości przez Ojca, odnosi się do wszystkich charyzmatów, jakie

---

[29] Por. K. O s u c h, *Katolicki Ruch...*, dz. cyt., s. 840.

[30] Por. tamże, s. 843.

[31] Por. B. K u r a s, *W szkole Mądrości i Miłości. Komentarz do Kazania na Górze (Mt 5,13 – 7,29)*,Kraków 2003, s. 180.

[32] Por. J. B a n i a k, *Ksiądz w oczach młodzieży. Obraz kapłana w świadomości młodzieży licealnej i akademickiej (na przykładzie Kalisza)*, Poznań 1993, s. 28.

[33] Por. W. K a w e c k i, *Bóg pochylony nad człowiekiem*, Kraków 2000, s. 195.

[34] Por. Ph. M a d r e, *Boża miłość a dar uwalniania*, Kraków 1999, s. 158.

[35] R. Ł u k a s z y k, *Chrześcijaństwo. III. Doktryna*, w:, *Encyklopedia katolicka*, t. 3, R. Ł u k a s z y k, L. B i e ń k o w s k i, F. G r y g l e w i c z (red.), Lublin 1979, s. 411.

[36] W. S ł o m k a, *Duchowość kapłańska*, Lublin 1996, s. 92.

otrzymują wierni w Kościele.[37] Wynika to z faktu, iż korzystanie z charyzmatów w Kościele, które są owocem odkupienia dokonanego przez Chrystusa, łączy się z tym posłuszeństwem, jakie sam Chrystus okazał swemu Ojcu.[38]

Posłuszeństwo charyzmatyków wobec Boga Ojca – na wzór posłuszeństwa Jezusa Chrystusa wobec Ojca – staje się źródłem mocy ewangelizacyjnej w Kościele.[39] Wszystkie charyzmaty są więc specjalnym darami, których skuteczność zależy od posłuszeństwa Bogu Ojcu, jako Przyczynie i Celu całej historii zbawienia.[40]

2. Posłuszeństwo Synowi Bożemu

Poddanie w posłuszeństwie wszystkich charyzmatów Bogu Ojcu oznacza jednocześnie, że wszystkie te dary zobowiązują do posłuszeństwa Jezusowi Chrystusowi. Każdy charyzmat jest nie tylko darem, jaki dana osoba otrzymuje w Kościele dla dobra Jego zbawczej misji, ale także uzdolnieniem samego charyzmatyka do posłuszeństwa natchnieniom łaski wysłużonej przez Jezusa Chrystusa.[41] Można powiedzieć, że posłuszeństwo Chrystusowi jest sprawdzianem autentyczności wszystkich charyzmatów.[42]

Posłuszeństwo wobec Chrystusa jest także warunkiem przyjmowania owoców Jego ofiary, wśród których są także charyzmaty.[43] Innymi słowy, autentyczność charyzmatów zależy od autentyczności posłuszeństwa charyzmaty-

---

[37] Por. A. M i s i a s z e k, *Współpraca z powołaniem do kapłaństwa*, Gdańsk 2002, s. 13.

[38] Por. R. C a n t a l a m e s s a, *Posłuszeństwo*, Kraków 1999, s. 48.

[39] Por. A. C z a j a, *Ku nowej formule dogmatycznej: jedna osoba w wielu osobach*, w: *Duch, który jednoczy. Zarys pneumatologii*, M. M a r c z e w s k i (red.), Lublin 1998, s. 278; A. Ż y n e l, *O charyzmatach*, Znak 10 (1971) s. 1345.

[40] „Charyzmaty mogą mieć charakter urzędowy, wspólnotowy lub osobisty (1 Kor 12,8-10. 28-31; Rz 12,6-8; Ef 4,11 (...), gdyż Mądrość zaś zstępująca z góry jest przede wszystkim czysta, dalej skłonna do zgody, ustępliwa, posłuszna (...)" A. D e n e k a, *Duch Święty*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, M. C h m i e l e w s k i (red.), Lublin – Kraków 2002, s. 226. „Wydane po II Soborze Wat. publikacje o tematyce pneumatologicznej zajęły się przede wszystkim ruchami charyzmatycznymi i odnową charyzmatyczną (...). To właśnie dzięki Duchowi Świętemu człowiek objawiającemu się Bogu okazuje «przez wiarę zupełne posłuszeństwo umysłu i woli» (BF 148) i dobrowolnie przyjmuje Jego Objawienie" J. Morawa, A.A. N a p i ó r k o w s k i, *Duch Święty*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, M. R u s e c k i (red.), Lublin – Kraków 2002, s. 330. „Na swój apel Bóg oczekuje odpowiedzi w postaci świadomego przylgnięcia doń przez wiarę i posłuszeństwo. (...) Jedynego w swym rodzaju powołania «różnorodność darów... posług... działania», ale w tej różnorodności charyzmatów ostatecznie jest tylko jedno Ciało i jeden Duch (1 Kor 12, 4-13)" *Powołanie*, w: *Słownik teologii biblijnej*, X. Léon-Dufour (red.), Poznań 1994, s. 749. „Zazdrosny o swoje wyłączne prawo do odbierania czci i wyrazów posłuszeństwa, Bóg chce, by Go uznawano za Świętego (...). Duch Święty; obsypuje On pierwsze społeczności swymi 'darami i charyzmatami". *Święty*, w: tamże, s. 976.

[41] Por. A. Ż y n e l, *O charyzmatach...*, dz. cyt., s. 1344.

[42] Por. H. U r s v o n B a l t h a s a r, *Communio – założenia programowe*, Communio 1-2 (1981) s. 25.

[43] Por. F. W o r o n o w s k i, *Istota teologii pastoralnej*, w: *Rozważania duszpasterskokatechetyczne*, A. H a r t l i ń s k i (red.), Poznań – Warszawa – Lublin 1967, s. 110.

ka wobec Chrystusa jako Pana.[44] Wszystkie charyzmaty zobowiązują do posłuszeństwa Chrystusowi, gdyż są udzielane przez Ducha Świętego w perspektywie służby zbawczemu posłannictwu Kościołowi.[45] Dlatego nieposłuszeństwo charyzmatyków jest ich winą moralną, za co narażają się na karę.[46] W tym znaczeniu posłuszeństwo Chrystusowi, który będzie Sędzią żywych i umarłych, jest podstawowym kryterium korzystania ze wszystkich owoców Jego odkupienia.[47]

3. Posłuszeństwo Duchowi Świętemu

Posłuszeństwo Bogu Ojcu i Synowi Bożemu, jako właściwa odpowiedź na otrzymane charyzmaty, zawsze winno być powiązane z posłuszeństwem wobec natchnień Ducha Świętego. On sam, któremu charyzmatyk ma być posłuszny, jest często nazywany „Charyzmatem życia trynitarnego", a przez to Źródłem wszystkich charyzmatów.[48] Jednocześnie Duch Święty, jako źródło wszystkich charyzmatów, sam jest Posłuszeństwem.[49]

Dary charyzmatyczne są nadprzyrodzonymi usprawnieniami, jakie skłaniają człowieka nimi obdarzonego, aby był posłuszny natchnieniom Ducha Świętego, który jest źródłem tego nadprzyrodzonego obdarowania.[50] Okazywanie posłuszeństwa Duchowi Świętemu jest wyrazem wdzięczności za Jego uświęcające działanie w Kościele.[51] Jeśli Kościół prosi Ducha Świętego o dary, równocześnie powinien zachować postawę posłuszeństwa Jego woli.[52] Wszystkie zatem charyzmaty wzrastają w Kościele na fundamencie dobrowolnego posłuszeństwa Duchowi Świętemu.[53]

III. PRZYKŁADY ŚCISŁEJ WIĘZI CHARYZMATU I POSŁUSZEŃSTWA BOGU I KOŚCIOŁOWI

W tej części naszych analiz, rozważymy szereg argumentacji potwierdzających tezę, że posłuszeństwo Bogu i Kościołowi należy traktować jako właściwą odpowiedź na charyzmat udzielany przez Boga we wspólnocie Kościoła i dla dobra całego Kościoła. Punktem wyjścia będzie przypomnie-

---

[44] Por. M. M a l i ń s k i, *Po co sakramenty. Być chrześcijaninem, być człowiekiem*, Wrocław 1984, s. 344.

[45] Por. A. S k o w r o n e k, *Charyzmatycy...*, dz. cyt., s. 60.

[46] Por. H.J. S o b e c z k o, *Zgromadzeni w Imię Pana. Teologia znaku zgromadzenia liturgicznego*, Opole 1999, s. 87.

[47] Por. R. C a n t a l a m e s s a, S. G a e t a, *Tchnienie Ducha*, Częstochowa 1998, s. 91.

[48] Por. D.L. S c h i n d l e r, *Instytucja...*, dz. cyt., s. 39.

[49] Por. L.A. S c h ö k e l, *Słowo natchnione. Pismo święte w świetle nauki o języku*, Kraków 1983, s. 13.

[50] Por. W. G r a n a t, *Dogmatyka katolicka*, t. 3, *Chrystus, Bóg – Człowiek*, Lublin 1959, s. 276.

[51] Por. J. K u d a s i e w i c z, H. W i t c z y k, *Chrystus zbawia w sakramentach. Misje jubileuszowe*, Kielce 200, s. 47.

[52] Por. F. W o r o n o w s k i, *Zarys teologii pastoralnej*, t. 3, Warszawa 1988, s. 178.

[53] Por. F. M a d r e, *Charyzmat...*, dz. cyt., s. 10.

nie niektórych cech, jakimi powinno charakteryzować się posłuszeństwo charyzmatyka – bez względu na rodzaju charyzmatu, jaki od Boga otrzymał we wspólnocie Kościoła.

Z kolei zatrzymamy przy kwestii posłuszeństwa wobec charyzmatu nieomylności w Kościele. Zapytamy następnie, w jakim znaczeniu charyzmaty związane z sakramentem święceń, życiem zakonnym i życiem osób świeckich, są źródłem moralnych konsekwencji, które nie mogą być w pełni zrealizowane bez postawy posłuszeństwa.

1. Cechy posłuszeństwa związanego z darem charyzmatów

Wszystkie charyzmaty zawierają w sobie zobowiązanie do posłuszeństwa wobec Kościoła.[54] Posłuszeństwo to winno być *właściwe, moralne, wewnętrzne, rozumne i pokorne.*

– Osoby obdarzone charyzmatem są zobowiązane do okazania pasterzom Kościoła *właściwego* posłuszeństwa, czyli uległości opierającej się na słowach Jezusa: *„Kto was słucha, mnie słucha"* (Łk 10,16).[55]

---

[54] Już w Starym Testamencie, „gdy naród wybrany w swojej przeważającej części zdradził przymierze, Bóg powołał tzw. «Resztę» Izraela (Mi 5,6-8), tzn. nielicznych wiernych i posłusznych słowu Bożemu (por. Mt 3,9.12; Łk 1,6.38; 2,25.37). (...) Współczesna myśl teologiczna wskazuje na naukę św. Pawła, głównie na jego bogate teksty o charyzmatach, by skorygować te niesłusznie zakorzenione mniemania" H. W i t c z y k, T. S i k o r s k i, *Powołanie,* w: *Słownik teologiczny*, t. 2, A. Z u b e r b i e r (red.), Katowice 1989, s. 128 i 130; W Nowym Testamencie, np. w „Liście do Koryntian", św. Paweł wskazuje, że do jednej grupy w gminie „należy sprawa organizacji gminy, porządek w Kościele, formy nabożeństw, posługi charyzmatyczne, małżeństwo, rozwód i dziewictwo, do drugich głoszenie ewangelii, Eucharystia, zmartwychwstanie Jezusa i wiernych. Z tematów dogmatycznych na szczególną uwagę zasługuje nauka o krzyżu. Okazją do rozwinięcia «słowa o krzyżu» stały się spory o posłuszeństwo takiemu czy innemu misjonarzowi" *Koryntianie – Listy św. Pawła Apostoła do...*, w: H. L a n g k a m m e r, *Słownik biblijny*, Katowice 1984, s. 88. Na podstawie objawienia biblijnego należy zatem przyjąć, że „chrześcijanin zachowuje wierność Kościołowi jako trwałej przestrzeni swej religijnej egzystencji i posłuszeństwo jego nauczycielskiemu i pasterskiemu urzędowi (...). Ta fundamentalna i jednocześnie całkiem konkretna afirmacja Kościoła nie wyklucza, że jednostka albo grupa antycypuje w działaniu na mocy danego charyzmatu intencję Kościoła, i dlatego tylko częściowo utożsamia się z Kościołem lokalnym, w którym intencja ta jest realizowana w stopniu niedostatecznym" *Kościół,* w: K. R a h n e r, H. V o r g r i m l e r, *Mały słownik teologiczny*, Warszawa 1987, s. 191. Dlatego np. osoba uważająca, że miała objawienia, „winna odznaczać się wysokimi walorami religijno-moralnymi, zwłaszcza prawdomównością, szczerością, pokorą i posłuszeństwem Kościołowi, nie szukająca rozgłosu i sławy. (...) Kościół bada, czy objawieniu prywatnemu towarzyszą cuda, jaki jest stosunek do danego zjawiska charyzmatycznej wiary ludu (...)" J. M. Popławski, *Objawienia prywatne,* w: *Leksykon duchowości katolickiej,* dz. cyt., s. 591-592. Również tzw. rozeznawanie duchowe w Kościele i przez Kościół, „jest istotnym przedmiotem – kierownictwa duchowego i dotyczy orzekania oraz wydawania sądów o motywacjach działania człowieka. Może być rozumiane w sensie – charyzmatu (1 Kor 12,10) (...). Ważna jest pełna akceptacja Objawienia i nauki Kościoła; (...) pokora i – posłuszeństwo (...)". M. C h m i e l e w s k i, S. U r b a ń s k i, *Rozeznawanie duchowe,* w: *Leksykon duchowości katolickiej,* dz. cyt., s. 756.

[55] Por. A. Z u b e r b i e r, *Czy wiem, w co wierzę?* Kielce 1992, s. 168.

– O eklezjalności wszystkich charyzmatów decyduje postawa *moralnego* posłuszeństwa Magisterium Kościoła.[56]

– Ponieważ wszystkie charyzmaty są bogactwem Kościoła, obdarzeni charyzmatami winni przyjąć wobec nich postawę *wewnętrznego* posłuszeństwa.[57]

– O niesprzeczności posiadanych charyzmatów z posłannictwem Kościoła decyduje *rozumne* posłuszeństwo charyzmatyków wobec jego pasterzy.[58]

– Odpowiadając na charyzmaty, należy zachować wobec Boga i Kościoła posłuszeństwo pełne *pokory*.[59]

Powyższa charakterystyka posłuszeństwa związanego z charyzmatami, jest owocem refleksji teologów nad nauczaniem Kościoła. W świetle tego nauczania, posłuszeństwo związane z charyzmatami jest przez Kościół *polecane, doradzone, żądane i wymagane*, i jako takie *obowiązkowe i konieczne*.

– Dla zachowania porządku prawnego związanego z poszanowaniem wszystkich charyzmatów, już św. Paweł *poleca* zachowanie posłuszeństwa wobec Kościoła.[60]

– Poza tym św. Paweł *radził* pierwszym chrześcijanom, aby niezależnie od rodzaju posiadanego charyzmatu, pozostali posłuszni swoim przełożonym.[61]

– W gminach czasów poapostolskich najwyższa władza nauczania i rządzenia, sama będąc darem charyzmatycznym, w imieniu Chrystusa i Apostołów *żądała* posłuszeństwa w odniesieniu do wszystkich charyzmatów.[62]

– Na przestrzeni wieków Kościół *wymaga* posłuszeństwa od wszystkich obdarzonych charyzmatami.[63]

– Dlatego posłuszeństwo związane z charyzmatami winno być postrzegane jako *obowiązkowe*[64] i *konieczne*.[65]

Posłuszeństwo charyzmatyków wobec Kościoła, jest w gruncie rzeczy posłuszeństwem wobec samego Boga. Dlatego powinno być posłuszeństwem *bezwzględnym, wielkim, wiernym, wytrwałym i nieustannie uaktualnianym*, dzięki czemu będzie posłuszeństwem *kościelnym*.

– Jezus Chrystus pod groźbą utraty zbawienia nakazywał wszystkim wiernym, także obdarzonym wszelkimi charyzmatami, przyjmować w duchu *bezwzględnego* posłuszeństwa naukę głoszoną przez Apostołów.[66]

---

[56] Por. F. A r d u s s o, *Magisterium...*, dz. cyt., s. 110.

[57] Por. J. M i s i u r e k, *„Wierzę w Kościół święty"*, w: *Kościół – na upadek i na powstanie wielu*, J. M i s i u r e k, A. N o w a k, W. S ł o m k a (red.), Lublin 1996, s. 24.

[58] Por. M. K i t a, *Posłuszeństwo charyzmatyka*, Znak 7 (1999) s. 110.

[59] Por. A.J. N o w a k, *Miłosierdzie w świetle „Katechizmu Kościoła Katolickiego"*, w: *Ku szczęściu – bez oszustwa*, J. M i s i u r e k, A.J. N o w a k, W. S ł o m k a (red.), Lublin 1997, s. 125.

[60] Por. P. B u c h t a, *Znaczenie nauki o charyzmatach Soboru Watykańskiego II dla kanonistyki*, Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 14 (1981) s. 160.

[61] Por. M. M a l i ń s k i, *Po co sakramenty...*, dz. cyt., s. 345.

[62] A. L ä p p l e, *Hierarchia w Kościele*, w: *Dlaczego wierzymy? 41 tez teologii fundamentalnej*, W. K e r n, G. S t a c h e l (red.), Warszawa 1969, s. 267.

[63] Por. L. G e r o s a, *Prawo Kościoła*, Poznań 1999, s. 48.

[64] Por. K. J e ż y n a, *Moralne przesłanie nowej ewangelizacji. Wezwanie do odnowy Kościoła i świata*, Lublin 2002, s. 274.

[65] W. N o w a c k i, *Dlaczego znikają...*, dz. cyt., s. 73.

– Gdy charyzmatycy w różnych epokach Kościoła, zwycięsko przechodzili swoistą próbę autentyczności posiadanego charyzmatu, wówczas dawali świadectwo, że ich posłuszeństwo Kościołowi było *wielkie*.[67]

– Charakterystyczną cechą prawdziwych charyzmatyków pozostaje ich *wierne* posłuszeństwo Kościołowi hierarchicznemu[68], na wzór tej *wytrwałości* w posłuszeństwie, jaki okazał sam Chrystus Pan, który był *„posłuszny aż do śmierci"* (Flp 2,8).[69]

– Napięcie pomiędzy instytucją Kościoła a obecnymi w niej charyzmatami, zostaje pokonane przez *nieustannie uaktualniane* posłuszeństwo Kościołowi jako posłuszeństwo samemu Bogu.[70]

– Posiadając powyższe cechy, posłuszeństwo Bogu, związane z każdym rodzajem charyzmatu, będzie posłuszeństwem *kościelnym*.[71]

2. Zobowiązanie do posłuszeństwa wobec charyzmat nieomylności

Zagadnienie posłuszeństwa względem charyzmatu nieomylności Magisterium Kościoła jest stałym elementem refleksji teologicznej.[72] Rzecz dotyczy w pierwszym rzędzie posłuszeństwa wobec nauczania Papieża, jako Następcy św. Piotra.[73] Wśród tych, którzy akcentowali konieczność tego posłuszeństwa byli święci pierwszych wieków, np. św. Klemens Rzymski, św. Piotr Chryzolog, oraz św. Ireneusz.

Św. Klemens Rzymski pisze specjalny List, aby wiernych obdarzonych różnymi posługami i charyzmatami, „przywieść do posłuszeństwa legalnej

---

[66] Por. W. Z a l e s k i, *Apostołowie Jezusa Chrystusa*, Poznań – Warszawa – Lublin 1966, s. 100.

[67] Por. E. S k o t n i c k i, *Neokatechumenat – szansa czy zagrożenie dla Kościoła?*, Kielce 2000, s. 152.

[68] Por. L. B a l c z e w s k i, *Logika Boża*, Kraków 1995, s. 148.

[69] Por. S. O l e j n i k, *Jedność Kościoła a pluralizm życia chrześcijańskiego*, Warszawa 1982, s. 84.

[70] Por. T. L u d w i s i a k, *Jedność wewnątrz Kościoła*, w: *Znaki nadziei trzeciego tysiąclecia*, J. B o l e w s k i (red.), Kraków 1999, s. 45.

[71] Por. A.A. N a p i ó r k o w s k i, *Duch Święty jednoczy nas w Królestwo Boże*, Ateneum Kapłańskie 2 (1999) s. 237; H. U. v o n B a l t h a s a r, *Kim jest chrześcijanin?*, Paris 1971, s. 87.

[72] Nieomylność Kościoła to „specyficzny charyzmat, czyli dar Boży, służący nie dobru ani doskonaleniu jego podmiotu, lecz jedynie budowaniu wspólnoty (...) w sprawach wiary i obyczajów, i ich orzeczenia należy przyjąć posłuszeństwem wiary (KK 25)" L. B a l t e r, I.S. L e d w o ń, *Nieomylność Kościoła i w Kościele*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, M. R u s e c k i (red.), Lublin – Kraków 2002, s. 839. Obecnie jest „faza przechowywania jako depozytu wraz z jego autorytatywną interpretacją w Kościele dzięki charyzmatowi nieomylności (nieomylność Kościoła i w Kościele). (...) Pismo św. ukazuje bowiem Boga jako Pedagoga, który wychowuje swój lud, nakłaniając go do posłuszeństwa Prawu i do wiary (...)" I.S. L e d w o ń, *Pedagogia Boża*, w: *Leksykon teologii fundamentalnej*, dz. cyt., s. 903. „W posłuszeństwie tym gra rolę i rozum i wola. (...) dzięki nauczaniu biskupów, którzy jako następcy Apostołów otrzymali «niezawodny charyzmat prawdy» (KO 8)" A. Z u b e r b i e r, *Wiara*, w: *Słownik teologiczny*, t. 2, dz. cyt., s. 361.

[73] Por. K. S c h a t z, *Prymat papieski od początków do współczesności*, Kraków 2004, s. 137.

władzy tamtejszego biskupa" [74] Podobnie św. Piotr Chryzolog, zwracając się w liście do Eutychesa, twórcy monofizytyzmu, uważającego się za obdarzonego specjalnym charyzmatem prawdy, upomina go, by w duchu posłuszeństwa słuchał tego wszystkiego, co błogosławiony Ojciec miasta Rzymu napisał" [75] W tym samym duchu św. Ireneusz potwierdza, że „tym, którzy są w Kościele biskupami, należy być posłusznym... którzy ze sukcesją biskupstwa otrzymali pewny charyzmat prawdy od Ojca" [76]

Od początku chrześcijaństwa istniało więc przekonanie, iż posłuszeństwo wobec charyzmatu nieomylności obowiązuje wszystkich wiernych. To posłuszeństwo zawsze było rozumiane jako moralny, chrześcijański obowiązek.[77] Na przestrzeni wieków, Magisterium Kościoła coraz bardziej precyzowało prawdę, że posłuszeństwo wobec „charyzmatu prawdy w Kościele" ma charakter wspólnotowy i powszechny, gdyż jest zobowiązaniem obejmującym wszystkich wiernych.[78] Dlatego niezależnie od miejsca zamieszkania, czy epoki, wszystkich wiernych każdego pokolenia obowiązuje to samo posłuszeństwo wobec charyzmatu nieomylności.[79]

Wierni świadomie nieposłuszni, narażali się na karę.[80] Chodziło głównie o kościelne sankcje.[81] Posłuszeństwo względem charyzmatu nieomylności nie jest zadaniem łatwym. Niemniej jest ono skierowane do wszystkich wiernych pomimo pojawiających się trudności.[82] Trudności te powstawały dlatego, że Kościół nie jest tylko Mistycznym Ciałem Chrystusa, ale także rzeczywistością ludzką, a więc „zbudowaną" z ludzi samych z siebie omylnych.[83] Dlatego posłuszeństwo wobec charyzmatu nieomylności zawsze było traktowane jako „posłuszeństwo wiary" [84]

Wszyscy wierni powinni być świadomi ciążącego na nich obowiązku posłuszeństwa wobec charyzmatu nieomylności.[85] Chodzi o osobistą i indy-

---

[74] W. Z a l e s k i, *Mistyczne Ciało Chrystusa. Traktat o Kościele*, Poznań – Warszawa – Lublin 1962, s. 78.

[75] T. D o l a, *Kościelny charyzmat nieomylności*, Colloquium Salutis 18-19 (1986-1987) s. 197.

[76] W. Z a l e s k i, *Mistyczne Ciało...*, dz. cyt., s. 95.

[77] Por. S. O l e j n i k, *Dar, wezwanie, odpowiedź. Teologia moralna*, t. 4: *Podstawowe ukierunkowanie życia chrześcijańskiego*, Warszawa 1989, s. 99.

[78] K. K u p i e c, *Teologia – wiedza zbawienia. Wprowadzenie do teologii i rozwoju dogmatów*, Tarnów 1998, s. 130.

[79] Por. M. S c h m a u s, *Wiara Kościoła*, t. 1, *Objawienie – inicjatywa Boża oczekująca odpowiedzi człowieka: wiary*, Gdańsk-Oliwa 1989, s. 143.

[80] Por. T. D o l a, *Kościelny charyzmat...*, dz. cyt., s. 196.

[81] Por. S.C. N a p i ó r k o w s k i, *Jak uprawiać teologię*, Wrocław 1994, s. 157; L. G e r o s a, *Prawo...*, dz. cyt., s. 59.

[82] Por. S.C. N a p i ó r k o w s k i, *Jak uprawiać...*, dz. cyt., s. 155.

[83] Por. Ch. J o u r n e t, *O charyzmatach. Łaska uświęcająca lub konieczna i łaski charyzmatyczne lub darmo dane*, Znak 7-8 (1977) s. 848.

[84] Por. F. A r d u s s o, *Magisterium...*, dz. cyt., s. 168; A. Z u b e r b i e r, *Wierzę... Dogmatyka w zarysie*, Katowice 1969, s. 36; S. P i é - N i n o t, *Wprowadzenie do eklezjologii*, Kraków 2002, s. 32.

[85] Por. S.C. N a p i ó r k o w s k i, *Jak uprawiać...*, dz. cyt., s. 156.

widualną decyzję każdego wierzącego. Aby tak się rzeczywiście stało, nieodzowna jest specjalna pomoc Bożej łaski: „Pogodzić pozorne sprzeczności między prawdą, pokorą, miłością, posłuszeństwem a wolnością może tylko Duch Boży" [86]

Drogą do pokornego przestrzegania posłuszeństwa wobec charyzmatu nieomylności jest przekonanie człowieka wierzącego, iż „podstawy posłuszeństwa w Kościele i we wspólnocie kościelnej zgromadzonej w imię Zbawiciela nie wolno widzieć inaczej, jak tylko poprzez wiarę w nadprzyrodzoną rzeczywistość, jaką jest Kościół" [87] Dlatego bez względu na „uzdolnienia i wykształcenie ogólne, na stanowisko i funkcję społeczną, warunki i możliwości – chrześcijanin ma okazywać posłuszeństwo dla nauczania Kościoła" [88] Każdy osobiście jest wezwany, aby w Kościele „rozpoznawać i kochać Chrystusa Pana, i być Mu posłusznym" [89] W tym znaczeniu chodzi o zobowiązanie, które wiąże się z decyzją sumienia.[90]

Osobisty charakter posłuszeństwa wobec charyzmatu nieomylności ujawnia się szczególnie w kontekście tych funkcji w Kościele, które „bezpośrednio" służą głoszeniu Ewangelii. Świadomi piastowania tego rodzaju funkcji byli już sami Apostołowi, o czym zaświadcza św. Piotr: *„Dajemy temu świadectwo my właśnie oraz Duch Święty, którego Bóg udzielił tym, którzy Mu są posłuszni"* (Dz 5,32).[91] Także jako następca św. Piotra, każdy Papież nie tylko jest obdarzony charyzmatem nieomylności, ale także sam nie przestaje być posłuszny głosowi Ducha Prawdy.[92] Podobnie czynią wszyscy pasterze w łączności z Ojcem Świętym. Także posługa teologów w Kościele, winna charakteryzować się ich osobistym przeświadczeniem o obowiązku posłuszeństwa względem charyzmatu nieomylności, przy jednoczesnej wolności w poszukiwaniu nowych dróg wyrażania odwiecznej Prawdy.[93]

3. Charyzmat sakramentu święceń jako źródło posłuszeństwa

Z charyzmatem sakramentu święceń związane jest wezwanie do naśladowanie zbawczego posłuszeństwa Chrystusa, Jedynego i Najwyższego Kapłana. W pierwszym rzędzie biskup, który jest zastępcą Chrystusa na ziemi i znakiem Jego aktualnej obecności i działania w Kościele, zobowiązany jest do posłuszeństwa, które jest lepsze od ofiary (por. 1 Sm 15,22).[94]

---

[86] E. D z i a ł a, *W milczeniu i nadziei*, Poznań 1982, s. 189.

[87] R. V o i l l a u m e, *Rekolekcje watykańskie*, Kraków 1978, s. 165.

[88] A. P e r z, *Wiara współczesnego chrześcijanina w ujęciu Soboru Watykańskiego II*, w: *Wiara i rozum na progu Trzeciego Tysiąclecia*, J. Ł u k o m s k i (red.), Kielce 2001, s. 31.

[89] J. K u ź n i a r, *Książka o spowiedzi. Poradnik dla świeckich z kilkoma uwagami o spowiadaniu innych*, Kraków 2003, s. 230.

[90] Por. A.F. D z i u b a, *Chrześcijańska odpowiedzialność społeczna początku tysiąclecia*, Społeczeństwo 6 (2001) s. 729.

[91] Por. R. C a n t a l a m e s s a, S. G a e t a, *Tchnienie...*, dz. cyt., s. 137.

[92] Por. H. S e w e r y n i a k, *Świadectwo i sens. Teologia fundamentalna*, Płock 2001, s. 505.

[93] Por. F. A r d u s s o, *Magisterium...*, dz. cyt., s. 215.

[94] Por. A. Z u b e r b i e r, *Kapłaństwo Nowego Przymierza*, Znak 11 (1997) s. 9.

Chodzi o wewnętrzne posłuszeństwo Duchowi Świętemu, który jest dawcą wszystkich charyzmatów.[95] W duchu tak rozumianego posłuszeństwa, biskup wykonuje swe zaszczytne zadanie, którego elementem jest także opieka nad innymi charyzmatami w Kościele.[96] Szczególną okolicznością, w której wspomniana opieka się uobecnia, jest decyzja co do kandydatów do kapłaństwa, kiedy nie tylko kandydat, ale sam biskup winien być otwarty na „posłuszeństwo niezgłębionemu prawu powołania Bożego".[97]

W tym samym kierunku zmierza teologiczna interpretacja posłuszeństwa w życiu i działaniu kapłana na mocy przyjętego przez niego charyzmatu w sakramencie święceń. Kapłan jest zobowiązany, aby, radując się darem charyzmatu kapłańskiego, trwał w postawie posłuszeństwa wobec Boga.[98] Na wzór Chrystusa, kapłan uobecnia sobie właściwy charyzmat przez posłuszeństwo zbawczej woli Ojca.[99] W ten sposób otrzymany w dniu święceń kapłańskich charyzmat, umacnia go w posłuszeństwie wobec Chrystusa, ponieważ „tylko ten słucha Chrystusa, kto słucha Jego Oblubienicy" [100]

Duchowa komunia z Chrystusem, Jedynym i Wiecznym Kapłanem, sprawia, że kapłan pozostaje poddany działaniu charyzmatu, a jednocześnie jest posłuszny słowu Bożemu zawartemu w Piśmie świętym.[101] Gdy zatem serce kapłana będzie posłuszne natchnieniom Bożej łaski i nauczaniu Pisma świętego, nigdy nie będzie sprzeczności pomiędzy jego posłuszeństwem Bogu a posłuszeństwem Kościołowi.[102]

Posłuszeństwo kapłana wobec Boga Ojca przez Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym, przybiera w praktyce duszpasterskiej konkretna formę: posłuszeństwa wobec biskupa. Zwyczajnym obszarem tego posłuszeństwa jest obszar działań duszpasterskich.[103] Nie chodzi tu o posłuszeństwo „traktowane tylko w sposób bierny, lecz winno ono być dziełem stałego i cierpliwego dialogu, w duchu wiary, wzajemnej miłości oraz ufności synowskiej i przyjacielskiej" [104] W refleksji teologicznej tę postać posłuszeństwa kapłańskiego wobec biskupa nazywa się często „posłuszeństwem w dialogu, które-

---

[95] Por. A. S i c a r i, *Dlaczego biskupi...*, dz. cyt., s. 143.

[96] Por. tamże.

[97] Por. B. T e s t a, *Instytucja i charyzmat kapłaństwa hierarchicznego*, Communio 3 (1997) s. 65.

[98] Por. A.L. S z a f r a ń s k i, *Kryzysowe momenty w życiu duchownym kapłana*, Ateneum Kapłańskie 2 (1976) s. 208.

[99] Por. A.L. S z a f r a ń s k i, *Wierzyć w Chrystusa i żyć Eucharystią*, Bytom 1997, s. 223.

[100] A.J. N o w a k, *Kapłan człowiekiem formowanym przez „zmysł Kościoła"*, w: *Kościół – na upadek i na powstanie wielu*, dz. cyt., s. 69.

[101] Por. A. S u s k i, *Jak w świetle wskazań synodalnych rozpalać charyzmat kapłana diecezjalnego*, w: *Oddanie i wytrwałość. Recepcja II polskiego synodu plenarnego*, W. G ó r a l s k i, H. S e w e r y n i a k (red.), Warszawa 2004, s. 269.

[102] Por. R. R a k, *Duch Święty jako dar i Jego dary*, w: *Jan Paweł II, Dominum et Vivificantem. Tekst i komentarze*, A.L. S z a f r a ń s k i (red.), Lublin 1994, s. 141.

[103] Por. J-G. P a g é, *Człowiek Boży (Homo Dei)*, Kolekcja Communio 3 (1988) s. 234.

[104] VV. AA., *Kapłaństwo służebne. Dokument II Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów. (Tekst, tłumaczenie Krakowskiego Ośrodka Dokumentacji Soborowej)*, Życie i Myśl 5 (1972) s. 110.

go istota polega bardziej na służbie misji, jaką się ma do spełnienia, niż na służbie poleceniu, jakie się ma do wykonania" [105] Wynika to z faktu, iż rozważane posłuszeństwo związane jest ściśle z charyzmatem sakramentu święceń, czyli „opiera się na wspólnym uczestnictwie w tym samym urzędzie, choć sprawowanym w odmiennej formie, oraz na misji kanonicznej" [106]

Kapłan jest wezwany do szczególnej miłości Chrystusa żyjącego w Kościele. Bez tej miłości posłuszeństwo wynikające z charyzmatu święceń powoduje niebezpieczeństwo konfliktów i napięć, czyli jakby traci swoją zbawczą wartość.[107] Dlatego drogą do coraz pełniejszego rozwoju kapłana w miłości do Chrystusa i Kościoła jest „charyzmat w charyzmacie", czyli ślub celibatu, dzięki któremu miłość nadprzyrodzona przenika wszystkie relacje międzyludzkie w życiu kapłana.[108] Na drodze miłości, kapłan będzie traktował swoje posłuszeństwo wynikające z otrzymanego charyzmatu, jako służę wspólnocie Kościoła.[109] I tego samego będzie uczył wszystkich wiernych, zwłaszcza w przepowiadaniu, w którym pozostanie posłuszny Magisterium Kościoła.[110]

Pełne miłości posłuszeństwo w życiu kapłana, uzdalnia go do zachowania szczególnego rodzaju posłuszeństwa, jakie należy się wszystkim pozostałym charyzmatom w Kościele.[111] O konieczności takiej postawy przy-

---

[105] H. W e j m a n, *Być posłusznym kapłanem,* Szczecin 1996, s. 56. „W jego realizacji kapłan nie jest postrzegany jako zwykły egzekutor poleceń biskupa. W sakramencie kapłaństwa otrzymuje łaskę pastoralną, odmienną co prawda od tej, którą otrzymuje biskup, ale rzeczywiście partycypuje w charyzmacie biskupa – pasterza i przewodnika. Dlatego też posłuszeństwo kapłana nie tyle polega na pasywnym poddaniu się woli biskupa, ile na aktywnym zjednoczeniu swojej woli z wolą biskupa, który jest pasterzem powierzonej sobie wspólnoty i jest odpowiedzialny za jej dobro wspólne. Wymaga to z kolei od biskupa, aby nie ograniczał się tylko do wydawania poleceń, czy uważał siebie za monarchę wszystkich czynności kościelnych, lecz aby wsłuchiwał się w głos swoich kapłanów, którzy są prawdziwymi pasterzami wiernych powierzonych ich trosce pastoralnej i aby otwierał się na tchnienia Ducha Świętego, który animuje i kieruje Kościołem" Tamże, s. 69.

[106] Por. B. T e s t a, *Instytucja...,* dz. cyt., s. 70.

[107] Por. A.J. N o w a k, *Dojrzałość chrześcijańska w życiu kapłańskim,* w: *Dojrzałość chrześcijańska,* A.J. N o w a k, W. S ł o m k a (red.), Lublin 1994, s. 54.

[108] Por. M. K o w a l c z y k, *Radykalizm ewangeliczny w formacji kapłańskiej,* Communio 5 (2003) s. 72.

[109] Por. M. C h m i e l e w s k i, *Misyjny charakter kapłaństwa w świetle programu duszpasterskiego na rok 1994/95,* w: *Postawy duchowe wobec Boga, Kościoła i człowieka,* M. C h m i e l e w s k i (red.), Lublin 1995, s. 236. „Samo uczestnictwo w kapłaństwie Chrystusa dokonuje się konkretnie poprzez posłuszeństwo wiary i gotowość służenia" L. B a l t e r, *Kapłan ministerialny w kapłańskiej wspólnocie Ludu Bożego,* w: *W kierunku prawdy,* B. B e j z e (red.), Warszawa 1976, s. 182. Dlatego też Sobór Watykański II wyraźnie stwierdza, że „miłość pasterska przynagla prezbiterów, aby działając w tej wspólnocie, oddawali przez posłuszeństwo służbie Boga i braci własną wolę, przyjmując i wykonując w duchu wiary nakazy i zlecenia papieża, własnego biskupa, a także innych przełożonych, jak najchętniej oddając i wydając samych siebie przy jakimkolwiek zadaniu". H. W e j m a n, *Być posłusznym...,* dz. cyt., s. 48.

[110] Por. M. R z e s z e w s k i, *Kryzys...,* dz. cyt., s. 542.

[111] Por. A. K o k o s z k a, *Rozpalać kapłański charyzmat,* w: *W Trzecie Tysiąclecie. Komentarz pastoralny do dokumentów II Polskiego Synodu Plenarnego,* W. L e c h o w i c z (red.), Tarnów 2002, s. 133. „Autorytet w tej sytuacji nie tylko nie upadnie, ale nabędzie

pomina nauczanie Soboru Watykańskiego II.[112] Dopiero bowiem wtedy, gdy posłuszeństwo wobec Magisterium Kościoła łączy się z postawą otwartości i posłuszeństwa wobec innych charyzmatów, posłuszeństwo kapłana może być nazwane apostolskim.[113] W tym znaczeniu postawy posłuszeństwa wynikającego z charyzmatu sakramentu święceń, „żąda się ze względu na dobro wspólne Kościoła, którym jest zbawienie dusz i chwała Boga" [114]

Na podobieństwo posłuszeństwa biskupa i kapłana, także posłuszeństwo diakona, oraz wszystkich alumnów, winno być oparte na umiłowaniu Chrystusa i Kościoła: „Od święceń diakonatu, duchowny związany jest z konkretnym Kościołem lokalnym. Związek ten wyraża się w pracy dla tego Kościoła, we współpracy z biskupem, prezbiterium diecezjalnym, z osobami konsekrowanymi i ze świeckimi oraz w realizacji posłuszeństwa biskupowi diecezjalnemu" [115] Dlatego praca wychowawcza i samowychowawcza alumnów ma przed sobą bardzo piękny cel – „radosne pełnienie woli Ojca na drodze powołania kapłańskiego i w posłuszeństwie wobec Władzy Kościelnej" [116] Kandydat do kapłaństwa „winien być posłuszny swemu przełożonemu, lecz na tyle, na ile domaga się tego od niego własne i niezbywalne, wewnętrzne «święte powołanie» do Kościoła (2 Tm 1,9)" [117] W tym kontekście potwierdza się szczególna odpowiedzialność formatorów seminaryjnych, by alumni osiągnęli właściwy stopień posłuszeństwa, czyli „dojrzałości w korzystaniu z osobowej wolności, która nigdy nie powinna pozostawać poza prawdą" [118]

4. Charyzmat życia zakonnego i jego powiązanie ze ślubem posłuszeństwa

Charyzmat zakonny wiąże się ściśle z posłuszeństwem Bogu w Trójcy Jedynemu przez specjalny ślub posłuszeństwa, który wyraża całkowitą dyspozycyjność osoby zakonnej wobec Boga i Kościoła.[119] Charyzmat życia

---

prestiżu miłości, a posłuszeństwo zaś nie tylko nie osłabnie, lecz nabierze charakteru gotowości i wierności". H. W e j m a n, *Być posłusznym...*, dz. cyt., s. 54.

[112] Por. K. M a j d a ń s k i, *Ksiądz – istota społeczna – Refleksje teologiczne*, Ateneum Kapłańskie 1 (1976) s. 81.

[113] Por. A. S u s k i, *Jak w świetle...*, dz. cyt., s. 267. Jeden z obszarów „troski o charyzmat kapłański łączy się z duchowością nacechowaną radykalizmem ewangelicznym. Wyraża się to posłuszeństwem apostolskim, czystością i celibatem oraz ewangelicznym ubóstwem" A. S u s k i, *Jak w świetle...*, dz. cyt., s. 270.

[114] H. W e j m a n, *Być posłusznym...*, dz. cyt., s. 49.

[115] E. S a k o w i c z, *Perspektywy diakonatu stałego w Polsce*, w: *W trosce o Kościół*, A. J a r z ą b e k (red.), Lublin 2000, s. 136.

[116] J. K o r y c k i, *Duchowa formacja kapłana w przygotowaniu seminaryjnym i samodzielnym życiu*, Ateneum Kapłańskie 1 (1976) s. 139.

[117] B. T e s t a, *Instytucja...*, dz. cyt., s. 65.

[118] W. S ł o m k a, *Duchowość...*, dz. cyt., s. 267.

[119] Por. M. C h m i e l e w s k i, *Duchowość życia konsekrowanego*, w: *Teologia duchowości katolickiej*, M. I g i e l s k i (red.), Lublin 1993, s. 233. Por. J. S k a w r o ń, *Czystość*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, dz. cyt., s. 173-173; M. C h m i e l e w s k i, W. K o p e ć, *Dominikańska Szkoła Duchowości*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, dz. cyt., s. 206-210; T.

konsekrowanego zmierza do przemiany wnętrza człowieka, czyli do posłuszeństwa głosowi Boga – Jego tajemniczym natchnieniom.[120] Treścią posłuszeństwa zakonnego jest pójście za Bożym planem, objawionym w Chrystusie, a ostatecznie sprecyzowanym przez dany charyzmat.[121] Gdy osoba zakonna jest posłuszna swemu zakonnemu charyzmatowi, jest tym samym posłuszna Bogu i Jego „projektowi" realizowanemu w historii.[122]

Ślub posłuszeństwa upodobnia osobę konsekrowaną do Chrystusa, który był posłuszny aż do śmierci Ojcu.[123] Sama natura charyzmatu życia konsekrowanego zawiera w sobie konieczność posłuszeństwa na wzór Chrystusa.[124] Ten związek posłuszeństwa zakonnego z Chrystusem, jest nieodzowny w perspektywie uczestnictwa osoby zakonnej w zbawczym dziele Chrystusa.[125] Ślub posłuszeństwa jest całkowitym oddaniem siebie, swojej woli Chrystusowi, obecnemu sakramentalnie w Kościele.[126] W ten sposób charyzmat zakonny jawi się jako posłuszna uległość wobec Ducha Świętego.[127] Wzrost w posłuszeństwie natchnieniom Ducha Świętego, jest pomnażaniem darów charyzmatycznych w życiu zakonnym.[128] Całe zresztą życie zakonne jest owocem rozdziału charyzmatów Ducha Świętego w Kościele w celu urzeczywistnienia ogólnego planu zbawienia.[129]

Posłuszeństwo Bogu – Ojcu i Synowi i Duchowi Świętemu – wypływające z charyzmatu zakonnego, jest zarazem uległością osoby zakonnej wobec Kościoła. Zachowanie własnego charyzmatu i podstawowego programu zawartego w konstytucjach danego zakonu w niczym nie sprzeciwia się pełnemu włączeniu charyzmatu zakonnego w powszechną misję Ko-

---

P a s z k o w s k a, *Franciszkańska Szkoła Duchowości*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, dz. cyt., s. 283-290; S.T. Z a r z y c k i, *Hiszpańska duchowość*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, dz. cyt., s. 323-333.

[120] Por. P. L i s z k a, *Duch Święty źródłem charyzmatów życia konsekrowanego*, Życie Konsekrowane 1 (2002) s. 33; K. H o ł d a, *Życie konsekrowane. Refleksje teologiczne o życiu zakonnym*, Warszawa 1979, s. 146.

[121] Por. J. G o g o l a, *Posłuszeństwo zakonne...*, dz. cyt., s. 47.

[122] Por. J.C.R.G. P a r e d e s, *Posłuszeństwo*, Życie Konsekrowane 1 (1993) s. 56; A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana*, t. 2,..., dz. cyt., s. 261.

[123] Por. J. G o g o l a, *Ogólne wprowadzenie do formacji zakonnej*, w: *Formacja zakonna*, J. G o g o l a, W. K i w i o r, D. W i d e r, Kraków 1995, s. 16.

[124] Por. C z. P a r z y s z e k, *Wspólnotowy wymiar rad ewangelicznych*, w: *Communio consecrata*, K. W ó j t o w i c z (red.), Kraków 2002, s. 86.

[125] Por. J.Z. Z d y b i c k a, *Rozważania dla Sióstr zakonnych. Wezwani do prawdy i miłosierdzia*, W nurcie zagadnień posoborowych (1987) s. 204.

[126] Por. A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana*, t. 2,...dz. cyt., s. 43.

[127] Por. E.M. A l b e s a, *Od duszpasterstwa oczekującego do „duszpasterstwa, które proponuje" Zwrot Jana Pawła II w stronę duszpasterstwa powołań w Trzecim Tysiącleciu*, Communio 5 (2003) s. 100.

[128] Por. W. G r a n a t, H.I. S z u m i ł, *Pielgrzymującym ku pełni Kościoła. Rozważania ascetyczne o Kościele dla osób zakonnych*, Poznań 1984, s. 42; L. G e r o s a, *Prawo...*, dz. cyt., s. 313; J.W. G o g o l a, *Rady ewangeliczne. Teologia, praktyka, formacja*, Kraków 1999, s. 273.

[129] Por. J. G o g o l a, *Posłuszeństwo zakonne...*, dz. cyt., s. 31.

ścioła.[130] Jeśli zatem biskup, który kieruje duszpasterstwem i apostolstwem, angażuje w nie instytuty życia konsekrowanego, to jednocześnie akceptuje ich charyzmat, który zawiera w sobie właśnie posłuszeństwo Kościołowi.[131] Chociaż każda rodzina zakonna posiada własne charyzmaty, wszystkie są związane z wymogiem posłuszeństwa.[132] Kościół bowiem uznaje dany charyzmat życia zakonnego jako dar Ducha dany Kościołowi, przez co posłuszeństwo zakonne jest integralnie włączone w ewangelizacyjną misję Kościoła.[133] Eklezjalny wymiar posłuszeństwa jest istotnym elementem rozumienia konsekracji w charyzmacie zakonnym.[134]

Posłuszeństwo zakonne jest włączone w wypełnienie charyzmatycznej misji w Kościele.[135] Żyjąc ślubem posłuszeństwa, osoba zakonna potwierdza charyzmatyczno-mistyczną istotę ślubu posłuszeństwa w ramach misji Kościoła.[136] Dlatego wierność charyzmatowi Założyciela i konstytucjom jest konkretnym wyrazem związku charyzmatu zakonnego ze zbawczą misją Kościoła. Dla przykładu, charyzmat instytutu świeckiego związany jest ściśle z posłuszeństwem Konstytucjom.[137] Jest tak dlatego, że osoba utożsamia się z charyzmatem swojej rodziny zakonnej przez swoje posłuszeństwo zakonnemu prawu.[138]

Posłuszeństwo zakonne posiada określoną formę zależną od charyzmatu Instytutu, przeżytego i przekazanego przez Założyciela.[139] Chodzi o świadomą i dobrowolną służbą charyzmatowi swego zakonu.[140] Posłuszeństwo osoby zakonnej posiada swój kierunek wyznaczany przez charyzmat

---

[130] Por. J. D y d u c h, *Współpraca instytutów życia konsekrowanego z Kościołem partykularnym*, TST 15 (1997) s. 193. Biskup, wobec którego zakonnicy zachowują posłuszeństwo, w duchu pasterskiej miłości powinien traktować charyzmat życia konsekrowanego jako dar przeznaczony nie tylko dla danego instytutu, ale dla Kościoła. Por. tamże, s. 192; K. H o ł d a, *Życie konsekrowane...*, dz. cyt., s. 53.

[131] Por. J. D y d u c h, *Współpraca...*, dz. cyt., s. 198.

[132] Por. A. B a l l e s t r e r o, *Charyzmaty*, Życie Konsekrowane 3 (1999) s. 49.

[133] Por. J. G o g o l a, *Posłuszeństwo zakonne...*, dz. cyt., s. 34.

[134] Por. A. D e r d z i u k, *Posłuszeństwo konsekrowane*, Sosnowieckie Studia Teologiczne VI (2003) s. 56; M. S t ę p n i a k, *Kościołowi w Europie napisz...*, Kielce 2004, s. 60.

[135] Por. J. G o g o l a, *Ogólne wprowadzenie...*, dz. cyt., s. 66; J. D y d u c h, *Współpraca...*, dz. cyt., s. 189; P. P i a s e c k i, *Charyzmatyczna natura apostolskiej wspólnoty życia konsekrowanego*, Poznańskie Studia Teologiczne 11 (2001) s. 133.

[136] Por. A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana*, t. 2, ..., dz. cyt., s. 118.

[137] Por. M. C h m i e l e w s k i, *Świeccy konsekrowani – dar Ducha Świętego na nasze czasy*, w: *„Gdy nadeszła pełnia czasu"* A.J. N o w a k (red.), Lublin 2001, s. 292; J.R. B a r, H. B r y g o ł ó w n a, *Droga rad ewangelicznych. Wprowadzenie do życia zakonnego*, Warszawa 1978, s. 369.

[138] Por. J. G o g o l a, *Posłuszeństwo zakonne...*, dz. cyt., s. 49; J.W. G o g o l a, *Rady ewangeliczne...*, dz. cyt., s. 294; L. K r ó l, *Duchowość życia konsekrowanego w świetle dokumentu „Idziemy naprzód z nadzieją"*, Studia Włocławskie 7 (2004) s. 81.

[139] Por. J. G o g o l a, *Ogólne wprowadzenie...*, dz. cyt., s. 38; S.M. A l o n s o, *Pomocniczość i współodpowiedzialność w zakonnym zarządzaniu*, Życie Konsekrowane 2 (1998) s. 51.

[140] Por. W. K a w e c k i, *Bóg pochylony...*, dz. cyt., s. 198; M. Zawada, *Dojrzałość osobowa w formacji zakonnej*, w: *Formacja zakonna*, t. 3, J.W. G o g o l a (red.), Kraków 1997, s. 107.

rodziny zakonnej, a posłuszeństwo konstytucji, to wyraz posłuszeństwa względem charyzmatu Założyciela.[141] Posłuszeństwo zakonne wyraża się w spełnianiu zamiarów Założyciela.[142] Ślub posłuszeństwa pozwala stopniowo przechodzić od własnego planu, do planu Bożego wyrażonego w charyzmacie instytutu.[143] W obszarze konkretnej rodziny zakonnej konieczne jest zatem posłuszeństwo Kościołowi, którego ostatecznym celem jest spełnianie woli Bożej „wpisanej" w charyzmat Założyciela, Reguł i Konstytucji.[144]

W tym kontekście „codziennością" spotkania charyzmatu zakonnego z posłuszeństwem jest relacja zakonnika do swych bezpośrednich przełożonych. Doskonałe posłuszeństwo wyraża się w chętnym podejmowaniu poleceń przełożonych z motywu miłości, będącej fundamentem każdego charyzmatu.[145] Realizowanie Ewangelii w ramach otrzymanego charyzmatu zakonnego wiąże się więc z codziennym posłuszeństwem wobec przełożonych.[146]

Ze swej strony przełożeni mają kierować podwładnymi w duchu służby charyzmatowi zakonnemu.[147] Opiera się to na przekonaniu, że przełożeństwo zakonne ma charakter „charyzmatyczny" i jednocześnie „instytucjonalny" [148] Przełożeni są wezwani do rozeznawania charyzmatów otrzymanych przez braci.[149] Chociaż więc istnieją różne relacje między autorytetem i braterstwem stosownie do szczególnego charyzmatu danego zakonu, to jednak zawsze pozostaje aktualnym wezwanie do *jednego* posłuszeństwa – przenikniętego duchem miłości i poczuciem odpowiedzialności za konkretną zakonną wspólnotę.[150]

---

[141] Por. J.W. G o g o l a, *Rady ewangeliczne...*, dz. cyt., s. 351; A. B a l l e s t r e r o, *W ofierze Chrystusa – formacja do dojrzałego posłuszeństwa*, Życie Konsekrowane 2 (1999) s. 36; E. Pellowska, *Chrystocentryczny charakter życia zakonnego*, RTK XLI (1994) z. 5, s. 36.

[142] Por. Cz. P a r z y s z e k, *Wspólnotowy wymiar...*, dz. cyt., s. 97; M. M e g i e r, *Dojrzałość chrześcijańska osoby zakonnej*, w: *Dojrzałość chrześcijańska*, dz. cyt., s. 66.

[143] Por. W. K i w i o r, *Etapy formacji zakonnej*, w: *Formacja zakonna*, J. G o g o l a, W. K i w i o r, D. W i d e r, Kraków 1995, s. 113; L. K r ó l, *Duchowość życia...*, dz. cyt., s. 77.

[144] Por. J.W. G o g o l a, *Realizacja czystości, ubóstwa i posłuszeństwa jako źródło odnowy życia konsekrowanego*, Życie Konsekrowane 1 (2002) s. 55; J. G o g o l a, *Posłuszeństwo zakonne...*, dz. cyt., s. 50; B. C o l e, P. C o n n e r, *Pełnia chrześcijaństwa. Teologia życia konsekrowanego*, Poznań 1997, s. 182.

[145] Por. A. D e r d z i u k, *Posłuszeństwo konsekrowane...*, dz. cyt., s. 62; H.I. M a r r o u, *Od prześladowań za Dioklecjana do śmierci Grzegorza Wielkiego (303-604)*, w: J. D a n i é l o u, H.I. M a r r o u, *Historia Kościoła*, t. 1: *Od początków do roku 600*, Warszawa 1986, s. 337.

[146] Por. I. M i e r z w a, *Rada posłuszeństwa w instytutach świeckich*, w: *Dla Boga i świata. Świeccy konsekrowani*, L. R u t k o w s k a, I. C z a r c i ń s k a (red.), Kielce 1993, s. 102; J.W. G o g o l a, *Rady ewangeliczne...*, dz. cyt., s. 245.

[147] Por. tamże, s. 318; B. C o l e, P. C o n n e r, *Pełnia chrześcijaństwa...*, dz. cyt., s. 262; A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana...*, t. 2, dz. cyt., s. 158.

[148] Por. J. G o g o l a, *Posłuszeństwo zakonne...*, dz. cyt., s. 64; R. R o g o w s k i, *Charyzmatyczna struktura życia zakonnego*, Homo Dei 4 (1984) s. 249.

[149] Por. A. D e r d z i u k, *Aretologia konsekrowana, czyli cnoty zakonne*, Kraków 2003, s. 112.

[150] Por. R. R y b i c k i, *Przez posłuszeństwo do wolności*, Życie Konsekrowane 4 (1995) s. 29; J.W. G o g o l a, *Rady ewangeliczne...*, dz. cyt., s. 339; B. C o l e, P. C o n n e r, *Pełnia chrześcijaństwa...*, dz. cyt., s. 207.

5. Różnorodność charyzmatów osób świeckich i ich postawa posłuszeństwa

Zobowiązanie do posłuszeństwa, które wypływa z charyzmatów osób świeckich jest zagadnieniem szczególnie aktualnym w duszpasterskiej działalności Kościoła. Wbrew błędnym w tym względzie opiniom, „świadomość istnienia różnych charyzmatów w strukturze Kościoła daje się pogodzić z posłuszeństwem należnym hierarchii od wiernych świeckich" [151] Chociaż bowiem każda z osób świeckich, otrzymując charyzmat, może powiedzieć, że jest to *jej własny i osobisty charyzmat*, to jednak wszystkich wiernych obowiązuje to samo wezwanie do posłuszeństwa Bogu i Kościołowi.[152] Oznacza to, że przy całej różnorodności charyzmatów osób świeckich, „charyzmatem nad charyzmatami" jest charyzmat miłości, który jako „absolutny charyzmat, nigdy nie ustanie i który przewyższa wszystkie inne (por. hymn o miłości św. Pawła, 1 Kor 13,1-13), a przez to zobowiązuje do posłuszeństwa miłości" [153]

Szczególnym miejscem realizacji charyzmatu posłuszeństwa w życiu osób świeckich jest sakrament małżeństwa.[154] Charyzmat miłości towarzyszy małżonkom, rodzicom i dzieciom, którzy swoje posłuszeństwo Bogu i Kościołowi winni traktować jako służbę zbawczemu dziełu Chrystusa.[155] W tym

---

[151] J. M i k o ł a j e c, *Posługa teologów...*, dz. cyt., s. 253.

[152] Por. S. R o s i k, *Służebny charakter autorytetu wobec wolnych decyzji moralnych*, Studia Płockie 8 (1980) s. 22. „Współodpowiedzialność świeckich w Kościele i parafii może się urzeczywistniać w rozmaity sposób. Każdy z nas ma swój charyzmat! (...) Powinnością zaś wiernych świeckich jest posłuszeństwo pasterzom w zakresie tego, co ci postanawiają lub czego uczą wypełniając powierzone im posłannictwo". N i e m i e c k a K o n f e r e n c j a B i s k u p ó w, *Katolicki Katechizm dorosłych: Wyznanie wiary Kościoła*, Poznań 1987, s. 286. „Według Klemensa prawda może znajdować się jedynie we wspólnotach, żyjących w jedności płynącej od Ducha Świętego: „Niech każdy okazuje posłuszeństwo temu ze swoich bliźnich, który został obdarzony stosownym charyzmatem" B. S t u b e n r a u c h, *Podręcznik teologii dogmatycznej. Traktat VIII: Pneumatologia – traktat o Duchu Świętym*, Kraków 1999, s. 116. „Tak jak na bazie Chrystusowego fundamentu zbawienia dzieło zbawcze ciągle trwa i przenika biografie ludzi i dzieje świata, tak również pojawiają się charyzmaty i objawienia wypływające z jednego i niepowtarzalnego Objawienia i prowadzące do jego pełniejszego przyjęcia. (...) Zmysł ten objawia się w intuicyjnym wyczuwaniu wartości danego objawienia dla życia wiarą, w mężnym znoszeniu trudów i przeciwności, związanych z realizacją jego przesłania, w posłuszeństwie wobec orzeczeń Urzędu Nauczycielskiego" H. S e w e r y n i a k, *Świadectwo i sens...*, dz. cyt., s. 104.

[153] G. R i o b é, *Wierzę w Ducha Świętego Pana i Ożywiciela, który od Ojca i Syna pochodzi, który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę, który mówił przez proroków*, w: VV. AA., *Wiara Kościoła. Biskupi francuscy komentują Wyznanie Wiary*, Warszawa 1985, s. 315.

[154] Por. tamże, s. 316.

[155] Por. A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana...*, t. 2, dz. cyt., s. 250. „W Kościele człowiek jest posłany, aby służyć. To posłannictwo jest kościelnym «charyzmatem», nakazem służenia wynikającym z łaski. Siłą tej pokornej służby jest Eucharystia. Modlitwa, cierpienie, posłuszeństwo w wierze, gotowość do przyjmowania pouczeń, pokora – to one stanowią o sile Kościoła, choć wymykają się wszelkim statystykom" I. B o k w a, *Społeczny wymiar Kościoła jako wspólnoty eucharystycznej według Hansa Ursa von Balthasara*, Studia Theologica Varsaviensia 2 (2000) s. 39.

znaczeniu posłuszeństwo, jakie w małżeństwie i rodzinie okazuje się głosowi sumienia, łączy się nieodłącznie z posłuszeństwem wobec Kościoła.[156]

Uczestnictwo osób świeckich w życiu Kościoła, to inaczej włączenie się tych osób w zbawcze posłannictwo głoszenia Ewangelii. Temu posłannictwu służy np. charyzmat misyjny. Ponieważ ten charyzmat stanowi odzwierciedlenie samej natury Kościoła, dlatego osoby świeckie posiadający go powinny „rozbudzić łaskę swego specyficznego charyzmatu i na nowo podejmować z odwagą swą drogę, wybierając – w duchu wiary, posłuszeństwa i komunii ze swymi Pasterzami (...)" [157]

Ściśle powiązany z charyzmatem misyjnym jest charyzmat ekumenicznego jednoczenia, w którym również kryterium posłuszeństwa Bogu i Kościołowi ukazuje się jako sprawdzian prawdziwości i skuteczności posiadanego charyzmatu.[158] Już same początki ożywienia w Kościele charyzmatu ekumenicznego, łączą się z faktem, iż wiele osób świeckich zaangażowało się w dążenia ekumeniczne, słusznie uważając, że idą posłusznie za głosem Duchowi Świętemu.[159] Naśladowanie posłuszeństwa Jezusa wobec Ojca w Duchu Świętym, łączy się bowiem z pragnieniem jednoczenia Kościoła.[160]

Równie istotnym w zbawczej misji Kościoła jest charyzmat apostolski, którego źródłem jest sakrament chrztu i płynące z niego zobowiązanie do apostołowania w duchu posłuszeństwa Kościołowi.[161] Przykładem zaangażowania się osób świeckich w charyzmat apostolstwa na fundamencie posłuszeństwa Kościołowi są grupy apostolskie wśród młodzieży[162], a także apostolstwo w ramach Akcji Katolickiej.[163]

Otrzymane od Boga charyzmaty są dla osób świeckich źródłem zarówno ich posłuszeństwa Kościołowi, jak i osobistego uświęcenia. Np. w przypadku charyzmatu wiary, osoby świeckie starają się w duchu posłuszeństwa

---

[156] Por. S. O l e j n i k, *Dar, wezwanie, odpowiedź. Teologia moralna*, t. 1: *Wprowadzenie i idea wiodąca*, Warszawa 1988, s. 252.

[157] A. M i o t k, *Zgromadzenia zakonne w służbie misji w świetle dokumentów papieskich*, Życie Konsekrowane 6 (2004) s. 61. „Ponieważ Duch Święty w wieloraki sposób „działa w Kościele, pobudzając go do działalności misyjnej, szczególnie przez charyzmaty powołania misyjnego", dlatego misjonarz „posłuszny nakazowi Chrystusa, który był cichy i pokornego serca, powinien ukazywać wszystkim, za zaleceniem Soboru Watykańskiego II (DM 24b), «że jarzmo Jego jest słodkie, a brzemię lekkie»". Z. P a w ł o w s k i, *Charyzmat powołania misyjnego*, Homo Dei 3 (1975) s. 231.

[158] Por. D. C u p i a ł, *Na drodze ewangelizacji i ekumenii. Ruch Światło-Życie w służbie jedności chrześcijan*, Lublin 1996, s. 128.

[159] Por. Z.J. K i j a s, *Odpowiedzi na 101 pytań o ekumenizm*, Kraków 2004, s. 74; R. C a n t a l a m e s s a, *Przygotujcie drogi Pańskie. Do światowej ewangelizacji ekumenicznej w przygotowaniu na rok dwutysięczny*, Kraków 1999, s. 210.

[160] Por. K. J e ż y n a, *Moralne przesłanie...*, dz. cyt., s. 367.

[161] Por. I. W e r b i ń s k i, *Psychologiczne problemy posłuszeństwa w Kościele*, Studia Theologica Varsaviensia 2 (1990) s. 147.

[162] Por. M. S p y r a, *Między lękiem a nadzieją*, w: K o m i s j a D u s z p a s t e r s t w a O g ó l n e g o K o m i s j i E p i s k o p a t u P o l s k i, *Głosić Ewangelię nadziei. Program duszpasterski na rok 2004/2005*, Katowice 2004, s. 147.

[163] Por. M. H é b r a r d, *Charyzmatycy. Zarys historii Odnowy w Duchu Świętym (fakty, postacie, wydarzenia, wspólnoty)*, Kraków 1994, s. 57.

przyjmować naukę Bożą głoszoną przez Kościół, aby później kierować się nią w życiu codziennym.[164] Dlatego posłuszeństwo Kościołowi łączy się w życiu osób świeckich z charyzmatem wiary, otrzymywanym zwłaszcza w sakramentach (np. w sakramencie bierzmowania).[165] Podobne znaczenie uświęcające posiada charyzmat prorocki, który pozwala osobom świeckim rozpoznawać wolę Bożą w konkretnych okolicznościach drogi do świętości, a jednocześnie zachować posłuszeństwo Kościołowi.[166] Na drodze osobistego uświęcenia, także charyzmaty poznania i rozeznania odgrywają niezastąpioną rolę, gdyż służą wiernemu posłuszeństwu nauczaniu Kościoła co do zasad moralnych.[167]

Ze względu na swoje „bezpośrednie" związanie z rzeczywistością charyzmatów w Kościele, udzielanych przez Ducha Świętego osobom świeckim na ich drodze do świętości, warto podkreślić w tym miejscu charyzmat „Odnowy w Duchu Świętym" Uczestnicy tego ruchu „przeżywają wiarę jako zaufanie, zawierzenie, pokorę i posłuszeństwo Bogu. Ta wiara ożywia (ich) i formuje" [168] Ci, którzy należą do „Odnowy w Duchu Świętym" wiedzą, że „w ślad za wiarą w Jezusa musi postępować naśladowanie Go", a to naśladowanie jest z kolei „wyrazem posłuszeństwa i wdzięczności, jak również wyrazem samej wiary" [169] Dotyczy to np. modlitwy wstawienniczej w ramach spotkań Odnowy, gdzie tak „ważne jest i konieczne, aby osoby posługujące były dojrzałe w Panu i odznaczały się: postawą pokory (przynajmniej elementarnej) i posłuszeństwa" [170] W tym znaczeniu „jedną z najistotniejszych oznak dojrzałości „Odnowy w Duchu Świętym" jest posłuszeństwo

---

[164] Por. P h. M a d r e, *Wstań i chodź. Charyzmat wiary,* Kraków 1993, s. 89. „Charyzmat wiary (...) to wewnętrzna pewność, nagła i przemijająca, która pozwala otrzymującej ją osobie, dokonywać, w imię Chrystusa, czynów nadzwyczajnych. (...) Zwłaszcza pierwsze przebłyski charyzmatu wiary powinny zostać podporządkowane zasadzie posłuszeństwa i oczekiwania konkretnych potwierdzeń ze strony Bożej" Ph. M a d r e, *Boża miłość...,* dz. cyt., s. 161. „Wewnętrzne podziały grupy lub wspólnoty stanowią główną przeszkodę w rozkwicie charyzmatów, a więc i charyzmatu wiary. Problemy te narastają szczególnie gdy chodzi o ducha wzajemnego posłuszeństwa i poddania, który winien ożywiać każdego prawdziwego i zaangażowanego członka grupy modlitewnej" Tamże, s. 67.

[165] Por. K. J e ż y n a, *Moralne przesłanie...,* dz. cyt., s. 200.

[166] Por. R. C a n t a l a m e s s a, S. G a e t a, *Tchnienie...,* dz. cyt., s. 94. „Posłuszeństwo jest najlepszą gwarancją rozwoju otrzymanego charyzmatu, który musi zostać oczyszczony – na poziomie „psychicznego filtru", jakim posługuje się człowiek, aby wyrazić proroctwo. Odmowa posłuszeństwa dowodzi niezaprzeczalnej pychy i oznacza, że przedkładamy dar nad Dawcę, charyzmat nad miłość Chrystusową" P h. M a d r e, *Boża miłość...,* dz. cyt., s. 166.

[167] Por. M.R. J u r a d o, *Rozpoznawanie duchowe...,* dz. cyt., s. 39. „W dniu, kiedy byłem posłuszny przełożonym, Bóg udzielił mi daru, który w moim posługiwaniu o wiele więcej mi pomógł niż wszystkie konferencje w Rzymie, w jakich uczestniczyłem. Słowo poznania jest charyzmatem Ducha Świętego, który wywołuje wielkie zdziwienie u tych, którzy służą tym darem" E. T a r d i f, *Jezus żyje,* Szczecin 1990, s. 40. Por. P h. M a d r e, *Duch przenika wszystko. Charyzmat poznania,* Kraków 1993, s. 11.

[168] O. Š t a m p a c h, *Czy jestem charyzmatykiem?,* W drodze 5 (1994) s. 96.

[169] R. C a n t a l a m e s s a, *Wsłuchani w Ducha Świętego,* Kraków 1994, s. 85.

[170] J. Ł o c z, *Dobór osób do posługi,* Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym 6 (2004) s. 39.

Kościołowi" [171] Dlatego tzw. pierwszym kryterium prawdziwości otrzymanego charyzmatu przez konkretną osobę świecką, należącą do Odnowy jest jej „czystość doktrynalna, a więc posłuszeństwo w wierze Urzędowi Nauczycielskiemu Kościoła" [172] Członkowie „Odnowy w Duchu Świętym" są przekonani, że trzeba być posłusznym, skoro „spodobało się Duchowi Świętemu obdarować Chrystusowy Kościół takim ruchem jak Odnowa Charyzmatyczna" [173] W „Odnowie w Duchu Świętym sprawdza się więc zasada, że „w miarę nabywania doświadczenia przez człowieka, w klimacie posłuszeństwa, charyzmat wzrasta" [174]

Wszystkie ruchy charyzmatyczne w Kościele wzrastają i powinny coraz bardziej wzrastać „w klimacie posłuszeństwa" Przykładem takiego ruchu, w którym posłuszeństwo jest uznawane za fundament owocności drogi do świętości, jest Ruch Światło-Życie.[175] Podobnie jak wszystkie inne ruchy charyzmatyczne oraz „nowe wspólnoty kościelne, odrzucając wszelką pokusę żądania dla siebie prawa pierwszeństwa i wszelkie wzajemne niezrozumienie, mają czynić postępy na drodze autentycznej komunii między sobą i ze wszystkimi innymi środowiskami kościelnymi (...) z miłością w pełnym posłuszeństwie biskupom; z drugiej strony, konieczne jest również, aby biskupi, okazując im ojcowską troskę i miłość właściwą pasterzom, umieli rozpoznawać, doceniać i koordynować ich charyzmaty oraz ich obecność w budowaniu jedynego Kościoła" [176]

Sługa Boży Jan Paweł II wielokrotnie zalecał, by członkowie ruchów charyzmatycznych „stali niewzruszenie przy doktrynalnej autentyczności wiary; zachęcał do posłuszeństwa względem hierarchii Kościoła; do pogłębiania w sobie życia wewnętrznego łaski przez rozmyślanie prawd zawartych w Biblii i w teologii, do praktykowania miłości względem bliźnich" [177] Motywując wezwanie do posłuszeństwa, Kościół w swoim nauczaniu powołuje się na konieczność wiary w fakt Wcielenia się Boga w Jezusie Chrystusie: „Stanowi to zasadniczą treść podstawowej katechezy ruchu charyzmatycznego – jak każdej autentycznej duchowości chrześcijańskiej – co powoduje, że (uczuciowe) przeżycie obecności Ducha Świętego nie może nigdy znaleźć się na pierwszym miejscu jako podstawa «egzystencji charyzmatycznej»" [178] W tym

---

[171] P h. M a d r e, *Boża miłość...*, dz. cyt., s. 237.

[172] B. D e m b o w s k i, *Duch Święty w naszym życiu. Z doświadczeń Odnowy Charyzmatycznej*, w: *„Niech zstąpi Duch Twój"*, J. M i s i u r e k, A.J. N o w a k, W. S ł o m k a (red.), Lublin 1999, s. 304.

[173] W. N o w a c k i, *Dlaczego znikają...*, dz. cyt., s. 75.

[174] P h. M a d r e, *Boża miłość...*, dz. cyt., s. 177.

[175] Por. D. C u p i a ł, *Na drodze...*, dz. cyt., s. 105; F. B l a c h n i c k i, *Charyzmat i wierność. Do Ruchu Światło-Życie z Obczyzny 1981-1984*, Carlsberg 1985, s. 139.

[176] G. B a l c e r e k, *Nadzwyczajny szafarz Komunii św. współtwórcą komunii kościelnej*, Anamnesis 3 (2004) s. 48. Por. K. M c D o n n e l l, *Teologiczne podstawy katolickiej odnowy charyzmatycznej*, Życie i Myśl 8 (1975) s. 50.

[177] P. S i w e k, *Na marginesie ruchu charyzmatycznego*, Homo Dei 1 (1976) s. 50. Por. R. V o i l l a u m e, *Wieczny i żywy*, Kraków 1982, s. 73.

[178] K. T a r n o w s k i, *O „duchowości charyzmatycznej"*, W drodze 7-8 (1986) s. 86.

sensie wszystkie ruchy charyzmatyczne rodzą się i zmierzają ostatecznie do posłuszeństwa Ewangelii Wcielonego Syna Bożego.[179]

IV. ŚWIADECTWO ŻYCIA CHARYZMATYKÓW PEŁNYCH POSŁUSZEŃSTWA

Przykładem najwyższego stopnia doskonałości połączenia charyzmatu z posłuszeństwem jest Chrystus Pan. W zestawieniu z tym, co miało miejsce w czasach Starego Testamentu, posłuszeństwo Jezusa spełniło to, z czego nie wywiązali się charyzmatyczni przywódcy dawnego Izraela.[180] W całym życiu Jezusa widzimy postawę doskonałego posłuszeństwa. Już na początku przyjmuje obrzezanie nie z jakiegoś zobowiązania, ale jako wyraz swego posłuszeństwa wobec Prawa, chociaż posiadał wszelkie „duchowe obrzezanie" mocą charyzmatu Ducha Świętego.[181]

Tradycja synoptyczna zgodnie ukazuje Jezusa jako posłusznego poruszeniom Ducha Świętego, będącego źródłem wszelkiego duchowego obdarowania (Mk 1,10, Mt 4,1 Łk 4,1).[182] Podczas publicznej działalności, Jezus był jednym z charyzmatycznych nauczycieli, którzy, podobnie jak inni w tamtym czasie, oczekiwali od swych słuchaczy posłuszeństwa.[183] Nie należy natomiast porównywać Jezusa z bogami pogańskimi, gdyż charyzmat „bogów" i herosów pogańskich różnił się zasadniczo od charyzmatu Jezusa, jako pokornego Sługi posłusznego Ojcu.[184] Jezus był doskonale posłuszny Ojcu, a najgłębszy sens Jego postawie nadawał charyzmat podstawowy – charyzmat miłości.[185] Szczytowym przejawem posłuszeństwa Jezusa było Jego podjęcie męki i śmierci na krzyżu, aby w ten sposób narodził się Kościół, wyposażony we wszelkie łaski, czyli także w wielorakie charyzmaty.[186] Posłuszeństwo Chrystusa stało się źródłem Kościoła pełnego charyzmatów.[187] Dlatego Jezus Chrystus pozostaje najwspanialszym wzorem dla wszystkich, którzy obdarowani charyzmatami, pragną być posłuszni zbawczym planom Boga.[188]

---

[179] Por. R. C a n t a l a m e s s a, S. G a e t a, *Tchnienie...*, dz. cyt., s. 176.

[180] Por. G. v o n R a d, *Teologia Starego Testamentu*, Warszawa 1986, s. 684.

[181] Por. J. M i s i u r e k, *Historia i teologia polskiej duchowości katolickiej*, t. 1 *(w. X-XVII)*, Lublin 1994, s. 143.

[182] Por. M. B i g i e l, *Jezus chrzci Duchem Świętym*, Łódź 1997, s. 84.

[183] Por. R. C a n t a l a m e s s a, *„Raduj się, Córko Syjonu" Tajemnica Bożego Narodzenia*, Warszawa 1995, s. 101.

[184] Por. W. K a s p e r, *Jezus Chrystus*, Warszawa 1983, s. 108.

[185] Por. K.H. S c h e l k l e, *Teologia Nowego Testamentu (3). Etos*, Kraków 1984, s. 114.

[186] Por. A.S. J a s i ń s k i, *Chrzest jako naznaczanie pieczęcią Ducha Świętego (Ef 1, 3-14)*, w: *Chrzest – nowość życia*, A.J. N o w a k, W. S ł o m k a (red.), Lublin 1992, s. 41.

[187] Por. J. O' D o n n e l l, *Tajemnica Trójcy Świętej*, Kraków 1993, s. 105.

[188] Por. A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana...*, t. 2, dz. cyt., s. 178.

1. Najświętsza Maryja i św. Józef

W świetle Wydarzenia Jezusa, odczytujemy z kolei prawdę o Jego Matce. Maryja, Matka Syna Bożego, będąc „arcydziełem Ducha Świętego (...), jest doskonałą charyzmatyczką, i z miłością i w wiernym posłuszeństwie oddaje siebie na służbę Bożego Słowa" [189] W życiu Maryi ujawnia się „Jej szczególny charyzmat macierzyńskiej służby w zbawczej ekonomii. Jej służba jako wyraz wiary, miłości i posłuszeństwa, świadczy o Jej całkowitym darze z siebie dla Boga i ludzkości" [190] Posłuszna Duchowi Świętemu, Maryja jest wzorem dla wszystkich charyzmatyków.[191] Maryja jest „figurą Kościoła charyzmatycznego. Została obdarowana najwyższym darem, bez którego nie mógłby zaistnieć Kościół: w mocy Ducha Świętego poczęła Syna Bożego. Ten dar przez Boga został Jej darmo dany dla wspólnego dobra, dla budowania Ciała Chrystusowego, którym jest Kościół. Tak więc charyzmat leży u podstaw Kościoła. A Jej wsłuchiwanie się w słowo Boże i posłuszeństwo Bogu jest dla nas wszystkich niedościgłym wzorem i przykładem" [192]

Maryja jest „symbolem powołania Kościoła, znakiem jego rzeczywistości teologicznej i bardziej jeszcze jego rzeczywistości charyzmatycznej. (...) Jak Maryja, Kościół powołany jest do życia w głębi codzienności, zawieszony w Duchu Świętym, posłuszny wszystkim Jego poruszeniom, służebny i ubogi, a jednak już przystrojony wszystek w chwałę Bożą" [193] W tej perspektywie wszyscy wierni są wezwani do kształtowania swej wiary i posłuszeństwa na wzór Maryi, która potrafiła poświęcić się bez reszty miłości Boga przez współpracę z Jego łaską i charyzmatami, jakimi ubogaca On swoich wierzących.[194]

Zaraz po Maryi możemy podziwiać urzeczywistnienie się więzi charyzmatu i posłuszeństwa w osobie i działaniu św. Józefa. Ten, który został wybrany na Oblubieńca Maryi i przybranego Ojca Jezusa, został ubogacony specjalnymi charyzmatami, na które odpowiedział swoim doskonałym posłuszeństwem. Posłuszeństwo to miało jakby dwa bieguny: „Posłuszeństwo wobec Prawa i posłuszeństwo wobec Ducha Świętego" [195] W ten sposób powierzenie „młodości naszego Zbawiciela" świętemu Patriarsze, jego przemożnej opiece,

---

[189] G.A. M a l o n e y, *Maryja – Łonem Boga,* Warszawa 1993, s. 12. „Kierując się wiarą i posłuszeństwem, w całym swoim życiu świadomie współpracowała z natchnieniami Ducha Świętego. Dlatego nazywamy Ją charyzmatyczką, *par excellence*" Tamże, s. 81.

[190] T. S i u d y, *Jasnogórska Matka zawierzenia,* w: *Miłosierdzie w postawie ludzkiej* W. S ł o m k a (red.), Lublin 1989, s. 108.

[191] Por. A. D e r d z i u k, *Działanie Ducha świętego w nowym człowieku,* w: *Homo novus,* A. N o w a k, T. P a s z k o w s k a (red.), Lublin 2002, s. 285.

[192] B. D e m b o w s k i, *Maryja figurą Kościoła charyzmatycznego. Rozważania teologiczno-pastoralne*, Salvatoris Mater 2 (2002) s. 113.

[193] G. B l a q u i è r e, *Ewangelia Maryi,* Warszawa 1994, s. 146.

[194] G.A. M a l o n e y, *Maryja...,* dz. cyt., s. 50. „Dla mnie to nieodłączne: przez drogę Pomocników Maryi – z Maryją i według Jej wzoru – do wylania Ducha Świętego, aby Jezus był naszym Panem i wtedy służba charyzmatyczna. Najważniejsze to być posłusznym, ufnym uczniem Ducha Świętego". Siostra Maria od Ducha Świętego, *Modlitwa wstawiennicza,* Łódź 1998, s. 39.

[195] G. B l a q u i è r e, *Ewangelia...,* dz. cyt., s. 76.

świadczy o wielkim zaufaniu Boga: „Św. Józef nigdy tego zaufania nie zawiódł. Teksty modlitw Kościoła zwracają uwagę, że jako człowiek posłuszny Bożym nakazom, swoją funkcję spełniał wiernie, z bezprzykładnym pietyzmem i religijnym szacunkiem" [196] Wszystko to było możliwe, gdyż „każdy, kto zostaje wezwany przez Boga do spełnienia jakiegoś specjalnego zadania, otrzymuje odpowiednie od Niego charyzmaty. Tak też było w życiu św. Józefa. Wybrany przez Boga na stróża, opiekuna i żywiciela Świętej Rodziny, wypełnił to zadanie w sposób najwierniejszy, dlatego Pan powiedział do niego: *«Sługo dobry i wierny, wejdź do wesela Pana Twego»*" [197]

2. Charyzmatycy w Starym i Nowym Testamencie

Na przestrzeni całej historii Starego Testamentu wielokrotnie pojawiali się charyzmatycy, którzy swoim posłuszeństwem świadczyli wobec Narodu Wybranego o konieczności posłuszeństwa Bogu. Tak właśnie Mojżesz, dzięki specjalnemu charyzmatowi, był posłusznym „narzędziem Boga w wyzwoleniu rodaków z niewoli egipskiej (...)" [198] Wobec nieposłuszeństwa Izraela, Bóg nieustannie posyłał charyzmatyków.[199] W czasach przenikania innych kultur do Izraela, nasilił się problem posłuszeństwa Jahwe.[200] Dlatego głoszono konieczność posłuszeństwa Bogu na podstawie charyzmatycznej interpretacji przykazań.[201]

Określanie, co było posłuszeństwem, a co nieposłuszeństwem wobec Boga, było zadaniem charyzmatycznych przywódców.[202] Arcykapłani, obdarzeni charyzmatem, głosili konieczność posłuszeństwa Bogu.[203] Dla przykładu, Samuel skupiał funkcje kapłańskie, „widzącego" i sędziego.[204] Wszyscy prorocy domagali się posłuszeństwa wobec Pana.[205] Ci, którzy byli posłuszni Jahwe, widzieli owoce działania swego charyzmatu.[206] Zdarzało się jednak,

---

[196] K. K o n e c k i, *Święty Józef w posoborowych tekstach Mszału i Liturgii godzin*, Ateneum Kapłańskie 1 (1997) s. 77.

[197] Tamże.

[198] B. P o n i ż y, *Etniczność tradycji a problem religijnego uniwersalizmu w Księdze Mądrości*, w: *Miłość jest z Boga. Wokół zagadnień biblijno-moralnych*, M. W o j c i e c h o w s k i (red.), Warszawa 1997, s. 318.

[199] Por. G. v o n R a d, *Teologia...*, dz. cyt., s. 109.

[200] Por. tamże, s. 473; S. M ę d a l a, *Księgi historyczne*, w: *Wstęp do Starego Testamentu*, L. S t a c h o w i a k (red.), Poznań 1990, s. 71.

[201] Por. G. v o n R a d, *Teologia...*, dz. cyt., s. 680.

[202] Por. tamże, s. 674.

[203] Por. R. B r a n d s t a e t t e r, *Jezus z Nazarethu* (tom I: *Czas milczenia*, tom II: *Czas wody żywej*), Warszawa 1987, s. 151.

[204] Por. L. S t a c h o w i a k, *Ogólna charakterystyka proroków*, w: *Wstęp do Starego Testamentu*, L. S t a c h o w i a k (red.), Poznań 1990, s. 242.

[205] Por. A. J a n k o w s k i, *Duch Święty Dokonawcą zbawienia. Nowy Testament o posłannictwie eschatologicznym Ducha Świętego*, Kraków 2003, s. 11; A. P a c i o r e k, *Wstęp ogólny do Pisma Świętego*, Tarnów 1994, s. 23; Cz.S. B a r t n i k, *Dogmatyka katolicka*, t. 1, dz. cyt., s. 518; A. S a l a s, *Prorocy – Zwiastuni Boga żywego*, Częstochowa 1998, s. 18.

[206] Por. G. v o n R a d, *Teologia...*, dz. cyt., s. 500.

że Izraelici byli posłuszni charyzmatycznemu przywódcy za jego życia, po jego śmierci zaczynali błądzić.[207] Niestety, nawet sami charyzmatycy (np. Saul), mieli problemy z posłuszeństwem Bogu.[208]

Przykłady ścisłej więzi charyzmatu i posłuszeństwa znajdujemy z kolei w objawieniu nowotestamentalnym. Przede wszystkim Apostołowie byli posłuszni nauce Jezusa, otrzymując charyzmaty Ducha Świętego.[209] Apostołowie odpowiadali Jezusowi charyzmatem wiary i posłuszeństwem wiary.[210] Dlatego ci, którzy głosili Chrystusa i autentycznie wyjaśniali Jego nauczanie i czyny, byli nazywani Apostołami i prorokami, gdyż prowadzili życie w duchu poddania i posłuszeństwa wobec Boga za pośrednictwem Jezusa Chrystusa.[211]

Wszyscy pierwotni charyzmatyczni nauczyciele nauki Chrystusa nauczali o posłuszeństwie.[212] Wielki charyzmatyk, św. Paweł Apostoł, często ukazuje w swoich listach, co to znaczy okazywać posłuszeństwo Bogu przez okazywanie posłuszeństwa przełożonym.[213] Św. Paweł jako charyzmatyczny kaznodzieja, nauczał o posłuszeństwie nie tylko wobec Boga, ale także wobec władzy świeckiej, oraz w życiu rodzinnym.[214] Podkreślał, że posłuszeństwo przełożonym nie ma być czymś przejściowym i jednorazowym, lecz postawą stałą i pełną wiary.[215] Św. Paweł był świadomy, iż w pierwszym rzędzie jego samego obowiązuje posłuszeństwo jako tego, który został obdarowany charyzmatem apostolskim.[216] A zatem objawienie nowotestamentalne świadczy, iż w dzieło głoszenia Ewangelii zostali włączeni ludzie obdarzeni licznymi charyzmatami, a jednocześnie doskonale posłuszni natchnieniom Ducha Świętego.

---

[207] Por. C.M. M a r t i n i, *Żyć wartościami Ewangelii*, Wrocław 1999, s. 52. Wielu rozumiało to w ten sposób, że wraz z wygaśnięciem charyzmatu głowy koronowanej gasły zobowiązania poddanych do okazywania posłuszeństwa. Por. G. v o n R a d, *Teologia...*, dz. cyt., s. 46.

[208] Por. A. L ä p p l e, *Od Księgi Rodzaju do Ewangelii. Wprowadzenie do lektury Pisma Świętego*, Kraków 1983, s. 275; L. S t a c h o w i a k, *Prorocy – Słudzy słowa*, Katowice 1980, s. 119; J.K. P y t e l, *Księgi w opracowaniu deuteronomicznym*, w: *Wstęp do Starego Testamentu*, s. 186; T. Š p i d l í k, *U źródeł światłości. Podręcznik życia chrześcijańskiego*, Warszawa 1991, s. 171; L. S t a c h o w i a k, *Biblijna koncepcja człowieka*, W nurcie zagadnień posoborowych 2 (1968) s. 217.

[209] Por. T. K o s i e k, *Na chorych ręce kłaść będą. Posługa uzdrawiania w Kościele w świetle dokumentów dialogu katolicko-zielonoświątkowego (1972-1982)*, Lublin 2000, s. 57.

[210] Por. P h. M a d r e, *Wstań i chodź...*, dz. cyt., s. 59.

[211] Por. J. C a m b i e r, *Święty Paweł a Tradycja*, Concilium (wybór artykułów 1-10 z r. 1966/67), Warszawa 1969, s. 613.

[212] Por. L. P a d o v e s e, *Wprowadzenie do teologii patrystycznej*, Kraków 1994, s. 187.

[213] Por. R. P i n d e l, *Życie wspólnoty Kościoła pierwszych chrześcijan świadectwem dla świata*, Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym 4 (2004) s. 9.

[214] Por. L. P a d o v e s e, *Wprowadzenie...*, dz. cyt., s. 161.

[215] Por. S. R o s a, *Teologia fundamentalna*, cz. 2, *Eklezjologia*, Tarnów 2000, s. 125; J. Z a ł ę s k i, *Chrześcijanin wobec władzy świeckiej według Rz 13,1-7 i 1 P 2,13-17*, Warszawa 1996, s. 83.

[216] Por. R. B a r t n i c k i, *Apostolat a charyzmat Pawła*, Studia Theologica Varsaviensia 1 (1988) s. 150.

3. Święci i błogosławieni

Czasy nowotestamentalne stały się wzorem, który znalazł swoje urzeczywistnienie w życiu wierzących na przestrzeni wieków. Dla przykładu, św. Antoni Pustelnik „słyszał głos z nieba (...) i był mu zawsze posłuszny (...), a jego życie i aktywność były przesiąknięte charyzmatami (...)".[217] Św. Benedykt, charyzmatyk przynależący do tradycji zapoczątkowanej przez św. Antoniego, zaświadczył swoim życiem, że autentyczność charyzmatu powołania mniszego poznaje się po tym, czy szuka się prawdziwie Boga, czy jest się gorliwym w służbie Bożej i w posłuszeństwie.[218] Podobnie św. Bernard, sprawując charyzmatyczną władzę nad innymi, sam posiadał cnotę wierności i posłuszeństwa.[219]

Również św. Franciszek z Asyżu kierował się w swoim życiu pragnieniem zachowania posłuszeństwa, przez co aspektem esencjalnym charyzmatu franciszkańskiego pozostała „całkowita i wspaniałomyślna wierność Kościołowi" [220] Św. Bazyli Wielki urzeczywistniał swój charyzmat przez praktykowanie „trzech rodzajów posłuszeństwa: charyzmatycznemu ojcu duchownemu, Pismu Świętemu i autorytetowi kościelnemu" [221] Św. Tomasz z Akwinu ukazał w swym nauczaniu i postępowaniu, że realizacja charyzmatu w zakonie dominikańskim jest połączona z posłuszeństwem Kościołowi.[222] Św. Ignacy Loyola wiernie postępował w duchu posłuszeństwa, a zarazem przez czwarty ślub szczególnego posłuszeństwa papieżowi w spra-

---

[217] S. R a t k o, *Wprowadzenie w duchowość św. Antoniego Pustelnika*, Studia Catholica Podoliae 1 (2002) s. 466.

[218] Por. A. J a n k o w s k i, *Modlitwa mnichów i jej biblijne uzasadnienie*, W nurcie zagadnień posoborowych 13 (1981) s. 233; W. Ś w i e r z a w s k i, *Nazwałem Was przyjaciółmi moimi. Sakrament kapłaństwa i obrzęd profesji zakonnej*, Wrocław 1984, s. 225; B. T u r o w i c z, *Duchowość benedyktyńska*, W nurcie zagadnień posoborowych 14 (1981) s. 319; H.I. M a r r o u, *Od prześladowań za Dioklecjana...*, dz. cyt., s. 319.

[219] Por. K. G ó r s k i, *Studia i materiały z dziejów duchowości*, Warszawa 1980, s. 106.

[220] K. S y n o w c z y k, *Franciszkowa wizja wierności i posłuszeństwa Kościołowi*, Studia Franciszkańskie 5 (1992) s. 167; t e n ż e, *Charyzmat ewangelicznego braterstwa świętego Franciszka z Asyżu*, Studia Franciszkańskie 10 (1999) s. 213; t e n ż e, *„Communio fratrum" i posłuszeństwo*, „Studia Franciszkańskie" 5 (1992) s. 149; H. L i p i ń s k i, *Nowa interpretacja ubóstwa, posłuszeństwa i pokory życia w duchu św. Franciszka*, Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 10 (1977) s. 164; A.J. N o w a k, *Osoba konsekrowana...*, t. 2, dz. cyt., s. 157; A.J. N o w a k, *Homo consecratus*, Lublin 2002, s. 23; L. L e h m a n n, *„Opuscula" i ponowne odkrycie charyzmatu franciszkańskiego: Wkład Kajetana Essera OFM*, Studia Franciszkańskie 13 (2003) s. 136; H.J. L i p i ń s k i, *Duchowość franciszkańska*, W nurcie zagadnień posoborowych 14 (1981) s. 388.

[221] T. Š p i d l í k, *U źródeł światłości...*, dz. cyt., s. 163.

[222] Por. A. L o b a t o, *Święty Tomasz z Akwinu i Magisterium Kościoła*, w: *Rozum otwarty na wiarę. „«Fides et ratio»" – w rocznicę ogłoszenia" II Międzynarodowe Sympozjum Metafizyczne (KUL, 9-10. XII. 1999)*, A. M a r y n i a r c z y k, A. G u d a n i e c (red), Lublin 2000, s. 42.

wach wszelkich misji apostolskich, wskazał na jeden z najbardziej charakterystycznych rysów Towarzystwa Jezusowego.[223]

Św. Wincenty Pallotti kierował się miłością do Kościoła, a była to miłość „większa od przywiązania do charyzmatu Ducha, któremu starał się być posłuszny".[224] Św. Franciszek Salezy potwierdził swoim życiem, że stan zakonny należy do charyzmatycznego życia Kościoła, czyli życia, które jest „podążaniem za Chrystusem dziewiczym, ubogim i posłusznym woli Ojca (...)" [225] Św. Jan Bosko stał się wzorem postawy posłuszeństwa aż po cierpienie, w miłości do Papieża i biskupów, w przekonaniu, iż każde trwanie w otrzymanym charyzmacie jest darem Kościoła i dla Kościoła.[226]

Św. Katarzyna ze Sieny, łączyła w swoim życiu charyzmę duchowego macierzyństwa z absolutnym posłuszeństwem Kościołowi.[227] Św. Joanna d'Arc, podobnie jak św. Gemma, była wielka charyzmatyczną mistyczką, pełną posłuszeństwa Kościołowi.[228] Dla św. Teresy Wielkiej, napełnionej wieloma charyzmatami, posłuszeństwo było czymś istotnym i nieodzownym.[229] Św. Gemma Galgani była osobą świecką, a jednak tęskniła za życiem klasztornym. Posiadała przy tym wiele charyzmatów, co wiązało się ze złożonymi przez nią prywatnie ślubem posłuszeństwa, ubóstwa i czystości.[230]

Św. Małgorzata Maria z Paray-le-Monial potrafiła połączyć charyzmat życia mistycznego z regułą posłuszeństwa zakonnego.[231] Św. Faustyna Kowalska, obdarzona wieloma charyzmatami, głosiła orędzie Bożego Miłosierdzia w wierności, pokorze i posłuszeństwie.[232] Św. Urszula Ledóchowska,

---

[223] Por. S. M o y s a, *Współczesna realizacja charyzmatu Ignacjańskiego*, Znak 7-8 (1978) s. 1026; A. B a l l e s t r e r o, *Charyzmaty...*, dz. cyt., s. 48.

[224] Por. S. F r e e m a n, *Św. Wincenty Pallotti jako poprzednik Akcji Katolickiej*, w: *Akcja Katolicka dzisiaj*, M. K o w a l c z y k, J. W a r z e c h a (red.), Ząbki 1996, s. 16-17.

[225] A. P o s t a w a, *Charyzmat Towarzystwa Salezjańskiego w perspektywie formacji powołań zakonnych*, Życie konsekrowane 1 (2004) s. 91.

[226] Por. R. K e m p i a k, *Charyzmat księdza Bosko darem dla kościoła sosnowieckiego*, Sosnowieckie Studia Teologiczne I (1993) s. 125.

[227] Por. A. M. S i c a r i, *Życie duchowe chrześcijanina*, Poznań 1999, s. 386; T. F e d o r o w i c z, *O pojednanie z Bogiem i ludźmi*, W nurcie zagadnień posoborowych 8 (1976) s. 497.

[228] Por. R. C o s t e, *Ewangelia i polityka*, Paris 1969, s. 61; J.V.M. P o l l e t, *Charyzmat*, w: VV. AA., *Wprowadzenie od zagadnień teologicznych. Teologia moralna*, Poznań – Warszawa – Lublin 1965, s. 1059.

[229] Por. J. M i s i u r e k, *Wielkie mistyczki Kościoła*, Lublin 1999, s. 119.

[230] Por. tamże, s. 152.

[231] Por. J. D r ą ż e k, *Rozwój kultu Serca Jezusa w Polsce*, w: *Bóg bliski. Historia i teologia kultu Najświętszego Serca Jezusa*, Cz. D r ą ż e k, L. G r z e b i e ń (red.), Kraków 1993, s. 45.

[232] Por. L. G r y g i e l, *„W Miłosierdziu miary nie masz" Rozważania nad dzienniczkiem siostry Faustyny*, Kielce 1997, s. 96; E. T r e t e r, *Bóg objawiony w miłosierdziu. Beatyfikacja s. Faustyny Kowalskiej*, Warszawa 1993, s. 131; E. B o n i e w i c z, *Głośmy orędzie Bożego Miłosierdzia. Czytania na temat dziejów i rozwoju kultu*, Częstochowa 2000, s. 199.

powołując do życia nowe zgromadzenie i kierując nim w celu realizacji szczególnego charyzmatu, w niczym nie naruszyła zasady posłuszeństwa.[233]

Błogosławiony Jerzy Matulewicz okazywał jak największe posłuszeństwo papieżowi, przez co umacniał i realizował charyzmat modlitwy i pracy dla Kościoła.[234] Sługa Boży Antoni Kowalczyk, obdarzony licznymi charyzmatami, był zawsze posłuszny i uczył innych posłuszeństwa wobec Boga i Kościoła.[235] Sługa Boży Rafał Chyliński, posłuszny głosowi Ojca i czcząc Boga Ojca w duchu i w prawdzie, podążał za Chrystusem, realizując swój charyzmat miłosierdzia.[236] Sługa Boży Franciszek Blachnicki dał przykład, w jaki sposób, zgodnie ze swoim charyzmatem należy zawsze trwać w postawie służby i posłuszeństwa Bogu i Kościołowi.[237]

Błogosławiona Maria Angela Truszkowska przeżywała swój charyzmat zakonny jako wyraz posłuszeństwa na wzór Jezusa.[238] Służebnica Boża Marcelina Darowska kierowała się w życiu motywacją posłuszeństwa, aby zrealizować swój charyzmat założycielki nowego zgromadzenia zakonnego.[239] Służebnica Boża Bolesława Lament przywiązywała szczególną uwagę do posłuszeństwa w realizacji swego charyzmatu, czyli pracy misyjnej i ekumenicznej.[240] Również Służebnica Boża Teresa Janina Kierocińska dała świadectwo, że życie charyzmatem jest nade wszystko naśladowaniem posłuszeństwa Jezusa.[241]

Refleksja końcowa

Całość przeprowadzonych przez nas rozważań miała na celu ukazać, iż pomiędzy charyzmatem a posłuszeństwem istnieje w Kościele – i powinna istnieć – ścisła więź. Jednocześnie analiza nauczania Kościoła oraz publika-

---

[233] Por. T. L e d ó c h o w s k a, *M. Urszula Ledóchowska a klasztor krakowskich urszulanek*, w: *Polscy Święci*, t. 4, J.R. B a r (red.), Warszawa 1984, s. 230; t a ż e, *Misja i charyzmat w historii urszulanek*, W nurcie zagadnień posoborowych 14 (1981) s. 426; J. M i s i u r e k, *Historia i teologia polskiej duchowości katolickiej*, t. 3 *(w. XX)*, Lublin 2001, s. 157.

[234] Por. tamże, s. 99.

[235] Por. L. G ł o w a c k i, *Sługa Boży Antoni Kowalczyk*, w: *Polscy święci*, t. 10, J.R. B a r (red.), Warszawa 1987, s. 312.

[236] Por. L.J. B e r n a t e k, *Czcigodny sługa Boży Rafał Chyliński*, w: *Polscy Święci*, t. 2, J.R. B a r (red.), Warszawa 1983, s. 200.

[237] Por. H. B o l c z y k, *Życie i charyzmat ks. Franciszka Blachnickiego, założyciela Ruchu „Światło-Życie"*, Roczniki Teologiczne 8 (1998) s. 21; J. M i k u l s k i, *Teologia wyzwolenia człowieka w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Tarnów 2000, s. 148;

[238] Por. M.M. B o ł o z, *Nowy człowiek w pismach bł. Marii Angeli Truszkowskiej*, w: A.J. N o w a k, T. P a s z k o w s k a (red.), *Homo novus*, Lublin 2002, s. 210.

[239] Por. M. A. S o ł t a n, *Służebnica Boża Marcelina Darowska*, w: *Polscy święci*, t. 8, J.R. B a r (red.), Warszawa 1987, s. 231; M.D. M y s z k a, *Co wieki mówią o wspólnotach zakonnych?*, w: *Communio consecrata*, K. W ó j t o w i c z (red.), Kraków 2002, s. 82.

[240] Por. A.T. G r o n k i e w i c z, *Służebnica Boża Bolesława Lament*, w: *Polscy święci*, t. 8, J.R. B a r (red.), Warszawa 1987, s. 327.

[241] Por. G. S c h o e n n e t t, *Służebnica Boża Teresa Janina Kierocińska*, w: *Polscy święci*, t. 9, J.R. B a r (red.) Warszawa 1986, s. 244.

cji teologicznych potwierdza – naszym zdaniem – pilną potrzebę ciągłego pogłębiania prawdy o tej więzi, zarówno od strony teoretycznej (teologicznej), jak i praktycznej (duszpasterskiej).

Przypomnienie o zasadzie posłuszeństwa jako rzeczywistości nieodłącznej od posiadanego charyzmatu wydaje się być szczególnie potrzebne tym wszystkim, którzy pomimo różnych trudności pragną realizować swój charyzmat w duchu posłuszeństwa wobec Boga i Kościoła. W tym znaczeniu przedstawiona w niniejszym studium refleksja chce być swego rodzaju pomocą szczególnie dla tych, którym przychodzi „stawić czoła" wielu współczesnym poglądom, które w teologii i duszpasterstwie podważają lub świadomie osłabiają związek charyzmatu i posłuszeństwa w Kościele.

OBEDIENCE AS THE ANSWER FOR THE GIFT OF THE CHARISMA IN THE CHURCH

Summary

This work is an analysis and we are trying to prove in the theological way the meaning of the obedience, the obedience as the answer for the charisma's gift in the Church.

Firsty in this way we want to show, those ideas, which in the modern theological thinking, are doubts, and they are against the connection between the charisma and the obedience. Next we make question, why the obedience to God is as the answer for the charisma in the Community of the Church.

We must remember about the special qualities, advantages which we must find in the meaning the word "Obedience"

The main idea in this article are the examples which are shown in the close connection between the charisma and the obedience in the Church, in the matter of infallibility, the sacrament of celebrating and the order life and the secular people.

In the end we put an attention for real examples, those who took part in their gift from the God as the Charisma in the idea as the perfect obedience. The whole part of the analysises were prepared as the connection, the dialogue between the charisma and the obedience. It means that in those considerations neither we show two realities nor disconnects them to separate them, and it's not going to make them as the only one matter. Even, when the shortly reflection in modern thinking about the connection between the charisma and the obedience, is the way of dialogue. It is the theological reason.

All those considerations are remainded that between the charisma and the obedience – should be – the close connection. This connection is and should be in the Church. According to this analysis as the teaching in the Church and in another theological works it is shown how necessary it to look for the truth about that connection both as a theory (theological way) and a practical way (pastoral).

Remaining the reality which is connected with the charisma seems to be very important for everybody, who find different difficulties want to realize their charisma. It means to be obedient to the God and to the Church. This reflection can be helping in difficulties in modern ideas, which are against the connection between the charisma and the obedient in the Church.